

Александар Ного

МАЈСТОРСКА
РАДИОНИЦА

ругалица насилној смрти

АЛЕКСАНДАР НОГО рођен је у Чачку 03. 12. 1961. године. Дипломирао на Филозофском факултету Нови Сад (студијска група за књижевност и српски језик) 1988.

Током 80-тих писао књижевну критику за новосадски часопис “Поља”.

Основао и водио дечију позоришну трупу (од 1995. до 1999.) под називом Путујуће џепно позориште „Тимотије јеж и његови другари”. Своју ауторску представу *Мачак у Земљи чуда* /акциона прича са пуно детаља/ позоришна трупа изводи три године по Бачким школама. Као једно од пет победничких позоришта трупа учествује на Змајевим дечијим играма 1997. године

Објавио драму *Тимоџије и Момо* (позоришно испривавање у девет и по дана), издање “Добрица књига”, Нови Сад 2004.

Живи у Бачком Петровцу.

Ради у Кулпину као учитељ у школи.

Александар НОГО

МАЈСТОРСКА РАДИОНИЦА
ругалица насилној смрти

УЧЕСТВУЈУ

Лица

КАЗИМИР ТРАНДАФИЛОВИЋ, деда,
власник радионице „Грујић и друг“

ТОМИСЛАВ (ТОМО), син Казимиров,
несвршени студент свега и свачега,

ТИХОМИР (ТИХО), мајстор, наводно будући зет Казимиров,

ВЕЛИНКА (ВЕЛА) РАЈИЋ,
комшиница, удовица Радомира Рајића,

ДРАГО, нижи полицијски инспектор,

МАЊУШКО, његов помоћник,

ВЕТРОСЛАВ, конобар, запослен у ресторану
„Код дебелог греча“

МАЛИ, судски курир,

Покојници

РАДОМИР РАЈИЋ, покојник који грешком никада није
сахрањен,

Животиње

МИКИКА, Казимиров верни пас,
углавном учествује његов лавеж,

Догађа се: у мрачно доба (24. 03. – 10. 06. 1999)

 I ЧИН

Последњи дани марша. Варошица у Србији.

Сцена предштавља просборију која је мешавина сценоларске радионице и собе у којој се живи.

На десној страни собе налази се сценоларска шезга по којој су ојужене две штри полуобрађене греде, неколико дасака и леиџи уз мноштво алајки: велика и мала ренда, чекићи, брадџе, клешта, шурџије... Исеред шезге подигнуто вешало у облику ћириличног слова Г са шајаниом која подиуре лежећу греду. Вешало доминира чиставом сценом. Канџ са омчом у висини је чела, виси прилично незгодно и у пролазу често га руком одмахују јер смеиша. Омча се, иако одгурнуиша, с времена на време њише на сцени.

На зиду, изнад шезге, полице са конзервама боја и лакова, посуде са шупкалом и лејком; чејке разних величина, нове још неуошребљене измешане са старим, окамењеним од сасушене боје...

На истом зиду, испод полице, виси окачен алај; јуно различитих алајки за обраду дрвеша: шесџере, сврдла, секуре, брадџе разних облика и намена, коноџица савијени у колуше, мустџере и узорци различитих облика, исечени од картона и лима. Лево, нејосредно испред шезге, елекџирична кружна шесџера. Под њом и око ње куџица сџруџошине. Под, иначе, уз шезгу, покривен иверјем и шанким љушџикама дрвеша облањаним, уреденим и старално изувјаним као и прејесџерисаним парчићима и окрајцима леиџи и дасака. Шире и уже леиџе, даске, крсџаче без имена покојника, неофарбани поклоџица укојних сандука, незавршени доњи делови сандука... све по усјавно наслоњено на зид, иза и око шезге.

На сујрошној, левој, страни сцене, уза зид, стари дошрајао просед без једне ноге, подиурџи с неколико пресџурџаних парчића и окрајка. Њему се не може одредџи сџицл. Крај њега, у узглављу, ноћни сџочџић; нахџи-касна из касних 60-шџих. Изнад проседа, на зиду шри урамљене слике. У средњем, највећем раму, у бледожушџој избледелости фошџографџе шешко се разазнаје мушџи пошџреџи. Значајно мањег формџиша урамљена је некаква дишџлома. Са друге стране пошџреџиша, у кишњасџиом раму јешџишна рејродуџиџа Свешџоџ Томе, зашџишџиџника сџоларског занџиша.

У дну сцене кухишџки креденаџ с краја шездесетџих, крај њега фриџидер – замрзџивач у облику коџке са ошромним кашанџем коџи закључава поклоџаџ. Уз фриџидер неколико гајџи са шразним флашама шџива, наслагане једна на другу, али не шрелазе висину замрзџивача. Све по је положено уза зид између улазних врашџа и замрзџивача иако да је улаз са вањске стране у собу прилично сџеишњен.

одело; краваџа, јефџин мали шешир у једној руци, а друџом се несвесно џридржава за онај џреџер шџо виси на Тиховим леџима. Види се да је џек доџуџовао.

ТИХО: *(Заџџран сџварима које носи, не може да их одложи, бори се с враџима, бесно)*
 Чибе, чибе, бре! Стоко погана! М'рш, тамо, џукело шу-
 гава...!

ТОМО: *(Уџлашено)*
 Што је порастао татин Микика?!

ТИХО: *(Усџео ноџом да заџџвори враџа, одложио џаџбу на оне џослаџане с џразним боџама, још увек држи Томов кофер, оном слободном руком џокушава да дохџаџи џреџер који му виси. Врџи се у круџ као џас који јури свој реџ. Некако џребаџује џреџер џреко рамена)*
 Само док га са'ранимо, има одмах да убиџем ово керче. Не могу ни у куџу да уџем од џега, к'о човек.

ТОМО: *(Седа за сџо, значајно)*
 А што сте га везали за ногу?

ТИХО: *(Заузџи закоџчавањем џреџера)*
 Да не побегне! Он је пас чувар и треба да чува куџу а не да јурџа по улици. Ко ће после да га савата!

ТОМО: Псе обично везују око врата...

ТИХО: *(Кређе џрема сџолу, у руци две флаше џива, у ходу)*
 Казимир никада није дао да га везуџемо око врата, да се не обеси.
(Засџане, надџачава лавез иза сцене)
 Чибе, бре! Тај самсов је све што је остало од Кзимирове имовине. Мо'ш одма' да га водиш са собом или џу да убиџем бешџију чим доџемо с гробља!

ТОМО: Неће бити да је само Микика остао од тате. А радиониџа...?

ТИХО: Радиониџа никад није била Казимирова. Он није био Груџић...

ТОМО: Али је био друг! А фирма се увек звала Груџић и друг, према томе, нешто је и татино у фирми.

ТИХО: Могу и ја да будем друг; свако мож' да буде друг то ништа не значи. Татин је само Микика и дугови које ја отплаџуџем већ три'ес година. Зато фирма остаје овде док се дугови не отплате, а керче мо'ш одма' да водиш.

ТОМО: Не можеш ти ништа унапред да одређујеш и делиш. Ми сад имамо све што је потребно за тестамент. Ту је покојник, а ту је и наследство. Молим лепо!

Зачује се ѓорки лавез иза сцене.

ТОМО: А што је незгодан...

ТИХО: Врло је незгодан! Све напред лаје, а назад цурикира!

Прилази фошљели да седне, сјушица Томов кофер уз ноћу сјола. Седа али исјоѓ тирена поскочи тје извади из задњеѓ ѓеја клешја која преко Томове ѓлаве набаци на тјезѓу, а затим се сјушица у фошљелу. Зачује се тиресак клешја.

ТОМО: Лакше мало! Имај поштовања према покојнику!
(Дубоко уздахне, вади марамцу из унутрашњеѓ ѓеја сакоа. Брише сузу)
Ех,... тата, тата...

ТИХО: Ништа њему не смета. О'ш пиво?
(Ударцем длана ошвара флашу о ивицу сјола. Затварач ѓукне и ошкочрља се по поду)

ТОМО: Ех тата... јадни мој тата... Је ли се мучио дуго?

ТИХО: Није. Наш'о сам га у сандуку. Ваљда је спавао... И тако... Видим ја он се ујутру не диже па сам помислио: сигурно је умро.
(Накрене флашу)
И ето... нисам се преварио.

ТОМО: Јадни тата ни кревет није имао да умре к'о човек...
(Крсти се исјија ракију за покој душе)
... да се испава пред смрт.

ТИХО: Лепо је умро... Мало изненадно, додуше, али зато лепо.

ТОМО: *(Заѓрице се и почне да кашље)*

ТИХО: Кад је умро им'о је све што му треба. Ја сам само упалио свећу... А за кревет, знаш и сам кад га је продао да је теби послао паре, а тај кревет сам ја купио... таман поч'о да се кућим... понад'о се женићу се. Велим требаће ми, да не спавам са женом у сандуку.

ТОМО: Тата ти је, колико се сећам, начинио брачни сандук. Дупла ширина... изађе јефтиније, а и комотније је, да с' не гурате.

ТИХО: Не кажем... добар је за спавање... Ал' ипак, није згодно да човек прави децу у сандуку...

ТОМО: Ко вам је крив кад сте посао преселили у кућу, па сад немо'ш да се окренеш у соби.

ТИХО: А куд би с њим? Радионица сва поплавлена. Вода до колена...

ТОМО: Сачекајте да се вода повуче.

ТИХО: То су подземне воде. Ништа не вреди. Редовно плаве у пролеће и јесен. Ни једне године досад поплава нас није мимоишла.

ТОМО: Вода ће једног дана поплавити све и потопиће сва скровишта. Ех, што ти је живот... На крају све буде ништа.

ТИХО: Све је ишта и све је ништа.

ТОМО: Просто не могу да верујем да је тата мртав. Изгледа к'о да је само заспао.

ТИХО: Скроз је мртав. До даске.

Више не обраћа пажњу на ѿкојника, он даље џовори хладно, рационално, као да је реч о неким уобичајеним занайским темама. Иако на моменће изгледа, Тихо није злонамеран. Сва су његова зајажања искућвена и без цинизма. Он верује у истинићосћ својих сјавова и у његовој увереносћи има извесне ѿрсићодушиносћи. Осетти се уверећеним тјек кад његови сађоворници ѿђрешно консјајју елеметарне сјвари везане за његов сјоларски занай, али им не ѿројивуречи. Његово мајсјорско досјојансјиво се не сјушћа до ѿрејирке са незналицама.

ТОМО: Гледам и све не верујем.

ТИХО: Пипни ако не верујеш.

ТОМО: Барем има леп сандук. То је утешно у овом тешком часу.

ТИХО: Нудили ми за њега лепе паре, да га прерадим у астал, а ја будала нисам 'тео да га продам... Жао ми било да раскивам...

ТОМО: Је ли то ораховина?

ТИХО: Није.

ТОМО: Све је тако тужно и елегантно.

ТИХО: Дрво је солидно, молим лепо. Даска цоларица...!
(*Исћеђе се унаћрађ и куцне ѿар ѿућа ѿеснићом у бочну ивицу сандука*)

Није прозукло а нема ни жишка. Нећу да се прича сутра како сам на њему штедео. Само сам руковате скинуо с креденца. Нису сви исти, ал' су месингани... Издржаће килажу.

- ТОМО: Ех, јадни мој тата како си ме тужно дочекао, кад би само знао.
- ТИХО: Немој тако...
(*Ойије из флаше*)
По мери је и лепо му стоји... К'о неки капутић од хростовине. Сам си реко да је елегантан покојник.
- ТОМО: Увек је био достојанствен и скроман човек.
- ТИХО: Човек је скроман само кад умре.
- ТОМО: Није тачно. Тата је увек био комплетна личност. Бринуо је о свима нама.
- ТИХО: Шта причаш, бре! Он је увек волео само себе, а то је демонско занимање.
- ТОМО: Тата није био изјелица и није имао бесне особине к'о што си увек говорио за њега.
- ТИХО: Откад га знам јео је ко душманин! Дању спава, а ноћу тумара по кухињи и остави к'о неки пацов. Краде храну. Само га гледам. Кад се дочепа хране скроз се заборави, једе к'о нека својта... Ајде молим те, да му истешеш неки дрвени лебац не би ни приметио, и њега би пој'о. Им'о је неко кухињско беснило. Сав се помами и само жваће, жваће и жваће. Клопара вилицама по сву ноћ к'о вршалица.
- ТОМО: То није истина. Тата је био частан човек... и жвакао је сасвим уобичајено, као што, иначе, жваћу сви људи са богатим животним искуством.
- ТИХО: (*Презриво*)
Частан човек!? Два'еспет година ме лаже да има ћерку која ће се удати за мене. Још јој је и име измислио. Каже да се зове Љубица и да је дала свој пристанак. Два'еспет година чекамо да дође и он ми стално обећава лепу свадбу „Код дебелог гречка“. У међувремену, ја сам му нешто потписао и он ме отад стално зове „зете“ и прети да не смем да га напустим. А ћерку уопште нема, и та Љубица једноставно не постоји и ко зна шта сам ја њему тада потписао.
- ТОМО: У љубави увек има нечег смешног, хи, хи, хи... И шта ћеш сад кад ти је порасло женило? Хи, хи, хи...!
- ТИХО: Ја могу да докажем да је мене Казимир читавог живота лагао.

- ТОМО: Поштена убеђења у љубави често нису довољна.
- ТИХО: Докази не лажу, не заборављају. Наћи ћу ја тај папир, па ћеш да видиш да та жена уопште не постоји.
- ТОМО: Још никад није било ништа да нема ништа.
- ТИХО: Како то мислиш?
- ТОМО: На пример, коцка је законом забрањена на улици, а није забрањено да жене пролазе. Оне су хиљаду пута опасније.
- ТИХО: Над'о сам се да ћу имати децу. И да ће деца моје деце имати децу и да ће се, упркос времену, некако обновити Српство.
- ТОМО: Мени је мој тата остао у лепом сећању. Као лик из неког романа за децу.
- ТИХО: Сад је у тврдом повезу... од храстовине.
- ТОМО: Није се ни о'ладио, а ти тако причаш о њему.
- ТИХО: И мене чуди да се још није о'ладио. Колико је већ мртав, а још увек држи топлоту. Не отпушта живот. Е, што човек уме да се поквари кад умре, просто да не поверујеш. К'о да је још увек гладан, боже ме прости.
- ТОМО: Како то причаш?
- ТИХО: Што? Да се не постиди?
- ТОМО: Покојник треба да има право на своје достојанство.
- ТИХО: А мртав, кол'ко ја знам треба да има своју 'ладноћу. То им је свима својствено. А Казимир, све наопако... Ни у гроб неће к'о остали свет. Боже ме сачувај и саклони ако се овај не повампири.
- ТОМО: Ово су тешка времена за све људе и само смрт може да нас избави. А то је сасвим мало... Иако обухвата све.
- ТИХО: Смрт је главна незгодација у животу и нико ту ништа не може. Ево и Казимира је обухватило, ал' некако није скроз, равномерно...
- ТОМО: Умро је у најлепшим годинама кад је требао с радошћу да живи.

Тихове коменџаре чује исџрекидано, у одломцима, џошџо се, иначе, џовремено задубљује у усџомене које се џичу њеџа и џокојника, оџуда њеџов оџиџи изџлед одаје уџисак расејане особе; али исџод џоџ џривида, из њеџа џроџовара инсџинкџивни оџрез наследника који сџреџи од моџуће џреваре.

- ТИХО: *(Ушeшнo)*
 Да је умрo прoшлe гoдинe у oвo дoбa, дoсaд бисмo гa сви oжaлилe.
- ТОМО: На крају живoтa oстaнe тe сaмo oнo штo упaмтиш.
- ТИХО: Aкo ниси зaбoрaвaн.
- ТОМО: Мислим дa људи трeбa дa имaју свoje дoгaђajе, јер у прoтивнoм живoт би им биo дoсaдaн. Тaтa је увeк бринуo дa нaши живoти буду сaдржajни. Мeтoдичнo сe тoмe пoсвeћивao.
- ТИХО: A јa мислим дa би ми трeбaли дa сe пoсвeтимo гoспoдину Рaјићу.
(Показујe у љрaвцу зaмрзивaчa)
 Дa извaдимo чoвeкa из зaмрзивaчa и дa гa сa'рaнимo вeћ јeднoм... Мaкaр и пoд другим имeнoм. Или бeз имeнa. Aкo сe бoјиш дa сe нe сaзнa, мoжeмo дa гa зaкoпaмo у нeкy рупу пoрeд грoбa. Трeбa ми, чoвeчe, зaмрзивaч. Људи у њeму држe хрaну a ми чувaмo гoспoдинa Рaјићa тoликe гoдинe. Сaд кaд је Кaзимир умрo, мoжeмo кoнaчнo и Рaјићa дa сe рeшимo. Финo гa oдлeдимo и oднeсeмo нeгдe...
- ТОМО: *(Изнeнaђeнo)*
 Зaр је гoспoдин Рaјић јoш у фрижидеру?
- ТИХО: Нисмo гa вaдилe oд 74-e.
- ТОМО: *(Нaливa рaкију из флашe и крстии сe у знaк чуђењa, брзo нeкoликo љућa)*
 Кaкo врeмe лeти... A к'o јучe дa је билo... Хи, хи, хи,... кaд сe сaмo сeтим, хи, хи, хи,... штo је смeшнo...!
- ТИХО: Имa вишe oд три'eс гoдинa кaкo нe oтвaрaмo фрижидер.
- ТОМО: Хи, хи, хи,...!
- ТИХО: Кaзимир удaриo кaтaнaц a тeби смeшнo.
- ТОМО: Прeтрaжи му цeпoвe, нaрoчитo малe, унутрaшњe.
- ТИХО: Нe врeди. Јeдинo силoм... aкo упoтрeбимo ћускију и нa пoлугу дa нaтeгнeмo врaтa...
- ТОМО: Штeтa је дa рaзвaљујeш.
- ТИХО: *(Зaбринућo)*
 Нe знaм штa ћу aкo нe нaђeмo кључић.
- ТОМО: *(Истћo)*
 Прeoстaјe тe сaмo дa сaхрaниш цeо зaмрзивaч.
- ТИХО: Мислиш дa уoпштe нe oдмрзaвaмo нeгo тaкo... ћутурe...
- ТОМО: Бoљe је. Изглeд зaмрзнутoг чoвeкa, уoпштe, oстaвљa нeлaгoдaн утисaк.

- ТИХО: Није мени нелагодно... само да се не оштети гума на вратима. После слабо дихтује... и 'вата се лед.
- ТОМО: Мислио сам више теоретски.
- ТИХО: Гробарско искуство није теоретско, оно је земљано.
- ТОМО: Било би мало сумњиво.
- ТИХО: Шта?
- ТОМО: Да сахранимо замрзивач, и то још ноћу, тајно на гробљу.
- ТИХО: Да ми је знати како је Казимир успео да се тако вешто извуче? Толике године да ником није био сумњив?
- ТОМО: Онда се радило много солидније него данас, па се тати, ипак, омакло. Раније су доносили покојнике да их овде припремимо за сахрану. Лепо смо их облачили, заклапали у сандуке и испоручивали родбини. И све се то плаћало. Било је пара к'о шуме. Једно вече, уочи Спасовдана, тата и Грујић се врате из града доста касно. Васцели су дан славили Грујићев рођендан и било их прилично ухватило. Довуку се, некако до радионице, а господин Грујић, онако пијан, ваљда није ни приметио, у први сандук се стровали те заспи. Сутрадан, рано ујутру, дође родбина по свог покојника, а тата, још поспан и мамуран, није ни загледао, него само онако, на брзину, заклопи сандук и испоручи им Грујића и они га сахране као свог покојника. И тако нама остане господин Рајић а пошто нисмо знали шта да радимо оставили смо га у замрзивачу да се не поквари. Док не видимо шта ћемо с њим. После је тати опала смисао за одговорност.
- ТИХО: Срам вас било. Живог човека сте са'рашили, да му узмете радњу. Треба вас све повешати. Казимира и мртвог треба обесити.
- ТОМО: Тата је наставио да води радионицу само из обзира према муштеријама а не из користољубља.
- ТИХО: Нема ту никакве разлике.
- ТОМО: Али пошто се све то десило при смањеној видљивости, и у мамурлуку, тати се не може изрећи нега строга казна. Имао је олакшавајућу околност.
- ТИХО: Какву?
- ТОМО: Био је частан човек...
- ТИХО: Свеједно вас треба побити. Из доброте.

II ПОЈАВА

Вела, ѓређашњи.

*Зачује се куцање на вратиима и оно ѓрекида Тиха. Куцање је исџо-
чейка слабашино, али се ѓојачава да би заџиим ѓрешло у снажне и
џује ударе од којих се ѓресу вратиа.*

ТОМО: То неко куца?!

ТИХО: Куца снажно! То мора да је нижи инспектор Драго. Само
нижа власт куца тако снажно.

(Куцање се све више ѓојачава)

Ја познајем како власт куца. Нико други то не може бити.
Он је сигуран сам. И Микика се уђугао сасвим... нит' режи,
нит' цвили.

ТОМО: Да није нешто око тате? Можда тестамент...

ТИХО: Ако је Драго онда смо готови. Дош'о да провери докле
смо стигли с вешалом. Завршио бих ја то још прекјуче,
него ме Казимир изненади. Е, што он уме да поквари
пос'о...

Глас сџоља: Трандафиловићи! О, Казимире, о, Тихомире!

ТИХО: *(Преџознаје глас)*

То је Вела, неко нас зове на телефон. Нас пошта искљу-
чила још прошле године. Веле нисмо плаћали... Лажу
лопови...

*Оџварају се вратиа и ѓромо, збоџ ѓриџиџосџи, али и збоџ вишка
килоџрама, улази Вела, комишница, жена која је одавно ѓрешла
шездесеџу годину, али је уџркос годинама, џојазносџи и склоносџи
ка ѓиђу, сџаменоџ држања. Тек кад она уђе у собу и заџвори вратиа,
зачује се најољу лавез. Пас се оџласи незаџниџересовано два ѓри
ѓуџа и ѓај скромни, лењи лавез замукне изненадно и краџко,
неуџадљиво, онако како је и оџџочео.*

ТИХО: *(Љуџиџџо)*

Јел видиш, домађина само што не покида, а за госте и не
мари. Да га познају, лопови би могли комотно с њим да
однесу целу радионицу усред дана и да не трепну.

ВЕЛА: *(Како улази најџре уџледа џајбу с ѓивом, усџреми се ѓраво
на њу не обазируђи се на ѓрисуџине. Узима флашу, друџом
руком оџвараџ за флаше који јој је канайом везан око
вратиа и краџким ѓокреџом, изузеџно вешџо и лако је
оџвори. Чује се ѓриџушени ѓрасак заџварача, који одлеџи*

и ситно негде звекне о њод. Заџим накрене флашу и њоџрилично оџџије из ње. Све се њо дешава веома брзо, увежбано; џоџово неџримеџно. Тек кад оџџије скоро њоловину флаше у једном накреџању, Вела се окређе џрисуйњима)

Јел мож' пиво?

(Не чекајући одџвор, она накрене флашу јоџ једном, џако да је исџрази и враџи назад у џајбу, а заџим се уџуџи џрема џрисуйњима)

Да немате случајно 'ладног...?

ТИХО: Немамо!

ВЕЛА: ... у фрижидеру?

ТОМО: Немамо ни једно!

ТИХО: Не држимо пиво у фрижидеру.

ВЕЛА: Ког врага онда држите унутра?

ТИХО,

ТОМО: Шта те брига!

ВЕЛА: Их, колики сте катанац запели...

(Тек сад сџази Казимира у ковчеџу)

То Казимир умро? А?!

(Незаинџересовано се крсџи)

ТОМО: *(Увежбано скрушен)*

Мало... ноћас...

ВЕЛА: Нико ми не јавља па не знам.

ТОМО: Све нас је изненадио.

ВЕЛА: Е, кад је тако, дај једно за покој душе!

ТИХО: *(Невољно одлази до џајби, узима флашу, оџвара је као џре, доноси, џредаје јој. Гунђа себи у браду)*

И мртав ме кошта.

ВЕЛА: *(Крајичком ока џледа на Казимира и накређе флашу, уоџиџе се не обазире на Тиха)*

Кад је умро?

ТИХО: Ноћас.

ВЕЛА: *(Поџио оџџије)*

Благо вама.

ТИХО: Да нас није ко тражио?

ВЕЛА: Ка' ћете да га терате на гробље?

- ТОМО: Сутра.
- ВЕЛА: *(Пошићо њоново ојћије)*
Што, бре, ово пиво не остависте да се мало о'лади. Врућо је к'о пишаћка.
- ТИХО: Ти немој да га пијеш ако ти не ваља.
- ВЕЛА: Само кажем... Ваља, ал' боље је кад је 'ладно...
(Значајно Тому)
А је л' знате ви да у Индији мртваце бацају у Дунав?
- ТИХО: Ма није могуће! Баш у Дунав?!
- ВЕЛА: Аха, било на телевизору пре неки дан. Мајке ми. Метну их на чамац и пусте низводно...
- ТИХО: И где их пусте, живота ти?
- ВЕЛА: Негде... низводно, нису приказали где. После ишле рекламе за прање сућа.
- ТОМО: У земљи има довољно места...
- ВЕЛА: *(Тиху)*
Треба да обучеш неку црнину, као и он
(Показује на Тома)
- ТОМО: Има он одело за венчање. Јесте да је свадбено, ал' мож' да му буде и мртвено.
- ВЕЛА: *(Тому)*
А ти ниси им'о ништа друго да обучеш?
- ТОМО: *(Загледа се као да испробава ново одело које њек њреба да куји)*
Шта фали овом оделу?
- ВЕЛА: *(Зналачки)*
Уопште није свечано. Да немаш неку црнину која делује мало веселије?
- ТОМО: Немам.
- ВЕЛА: Могу је да ти дам, ако 'оћеш. Остало од мог покојног Радомира. Нико га није облачио има три'ес година. И величина ће ти одговара. Само да се мало излуфтира и скроз је к'о ново. Сад се баш так'и модели носе на са'ранама.
- ТИХО: *(Једном руком наслонен на сџуб вешала, савлађује се с најором)*
Вело, реци ако имаш неку поруку. Да нас није когод тражио? Иш'о сам на станицу да дочекам Томислава.

- ВЕЛА: *(Приметиши омчу и вешало, ућутиши, оїрезно погледам пређе преко присућних и застојане на покојнику)*
Па, ви сте... ви сте га обесили... Обесили сте Казимира!
- ТИХО,
ТОМО: *(Умирују је)*
Нисмо, немој да се дереш...
- ВЕЛА: *(Повлачи се према излазним вратишама. Корача њажљиво)*
Зато вас полиција тражи. Проверавају код мене да не побегнете. Знају да сте обесили оца, па вребају да вас наватају на гомили.
- ТИХО: *(Пажљиво, да је не ућлаши, крене према њој)*
Нисмо обесили Казимира, јес' ти полудела...!
- ТОМО: *(Љубазно, уверљиво, за њим)*
Нисмо! Тата је сам од себе умро. Ноћас. Тихомир је само упалио свећу. Је л' тако Тихо?
- ВЕЛА: *(Руком иза леђа придржава одишкринућа вратиша да се не зашворе. Тиху који јој се нешто више приближио)*
Не прилази!
(Тому који се приближава од сћране покојника)
Убице! Сви сте ви убице! Не примичи се! Зваћу полицију!
Само док дођу... Има да вас умлате к'о говеда!
- ТИХО: Нико никог није обесио, не бој се Вело, шта ти је, побогу, знамо се толике године...
- ТОМО: *(Из њених жила настјоји да смири ситуацију)*
Тетка Вело, је л' може сад једно пиво...?
- ВЕЛА: *(Зауставља се на вратишама, али и даље сћремна да не застојане у њима, на било какав нагли или неїредвићени покрећ ове двојице)*
Знам ја шта сте се ви досетили. Да ме напијете и онда обесите. Не бој се тетка Вело док те не обесимо! Е, ево вам га на!
(Пресавије руку у лакћу)
'Оћете да отклоните сведока. Тако сте и Казимира... Зато сте и купили пиво. Напијате људе да с' не отимају, па их вешате. Сунце вам жарко, да вас никад не огреје...!
- ТИХО: О, мој боже!
- ТОМО: *(Заустављен у пола корака, сав се пресамитишо само да не коракне, да је не ућлаши)*
Само се ви послужите, слободно, тетка Вело, ми ћемо овде стајати и нећемо се примицати. Зашто да се примичемо? Може све и одавде да се објасни. Јел тако Тихомире?

ТИХО: То смо за покој душе купили и треба да се попије. Ако си за ракију, има и ракије, само да донесем.

(Окрене се и уђући према сџолу)

ВЕЛА: *(За њо време искоракне према ѓајбама, узме љуну флашу, љовуче се према врајима и несџана у њима не зајџворивши их. Сџоља се чује ѓде хисџерично дозива у љомоћ)*

Упомоћ! Људи, упомоћ! Полиција! Вешају! Људи, помагајте! Људи, упомоћ!

ТИХО: *(Не сџиже ни до љоловине собе. Чим је коракнуо од сџола, Вела је све своје радње обавила и несџала. Пре неџо се зачује њено зајџомаџање Тихо ѓовори у ходу љо-ѓледа ујрџоѓ у љрејџуџену чашицу ракије коју носи у руци и љази да не љросџе)*

Нико никог није обесио. Казимир је умро природно... од смрти. Свако умре од своје смрти. Код Казимира нико није помагао ни за...

(Не сџиже да заврши. Изненади ѓа њено зајџомаџање и он наѓло љојрчи за њом. Виче за њом у соби и кад изађе)

Вело, Вело да није можда Драго јавио кад ће...

(У љола реченице изађе из собе, али се више не чује. Заѓлуши ѓа бесни, ѓорки лавез љред врајима. Он улеће назад у собу као из љоја избачен, и ојима се с врајима како љас не би ушао за њим. Као и на љочейку љрве љојаве, с муком зајџвара врајиа и љсује док једном руком љрид-ржава да се не ојџворе врајиа, друѓом балансира да се не љросџе ракија из чашице. Њеѓове љсовке су само неарџи-кулисани узвици и ѓунџање љреко којих се излива бес)

Усхмхсзсз... Хммргммгг... Заклопићу те с Казимиром, ја ти кажем! Живо!

(Појравља љреѓер који ојџкојчан виси низ леѓа. Покушава да ѓа љребаци љреко рамена као и љрошли љуџи)

Па му лај до судњег дана! Не звао се ја Тихомир, ако ти мени заноѓош.

(Примејти да у руци има чашицу с ракијом и накрене је бесно ѓе исџије. Сџресе се ѓиѓо од беса, ѓиѓо од љуџине иѓћа)

Уфф...!

III ПОЈАВА

Пређашњи.

ТОМО: *(Изненађен свиме што се десило и даље стоји повијен унајред)*

Оде Вела!

ТИХО: Оде.

ТОМО: *(Забринуто)*

Има да раструби по целој вароши...

ТИХО: *(Закопчава преџер)*

Неће јој нико веровати. Ви'ш да је пијана.

ТОМО: Сматраш?

ТИХО: Шта има ту да се сматра. Ви'ш и сам каква је. Сва отекла од пива к'о содарски коњ.

ТОМО: Не знам. Можда нас ували у неку невољу?

ТИХО: *(Прилази вешалу и спрема се да настави с пословом, њење се на шезџу и с ње, наднешен, послује око вешала)*

Долази овамо да ми помогнеш. Људи су платили посао и ово мора да се носи и монтира, иначе смо готови. Ако не завршим на време боље одма' сами да се обесимо.

ТОМО: *(Прилази, њажљиво загледа целу конструкцију. Ухвати за стуб и пројиресе целу нараву да провери стабилност конструкције)*

Изгледа стабилно учвршће...

(Не стиже да заврши пошто отпадне њајанџа. Дрво иресне о њод)

ТИХО: Немој...

(Пошто је жреда иреснула)

да тресеш... Нисам пајанту учврстио, лудаче један, о'ш све да се распадне!

ТОМО: Умало да погинем...

(Обрецне се)

Откуд знам да није готово!

ТИХО: *(Узима отпалу жреду, њолаже је на шезџу преко наслажаних дасака и лејви, маже лејком оба лежишта, њење се на шезџу и враћа испалу жреду узлавујући је крајевима у њена издубљена лежишта)*

Е, гори си ништак и од Казимира. Додај ми кесер и два ексера, мало јаче нађи, узми оне...

- ТОМО: *(Узима ренде са ѿезѧе и ѿружа му, расѿоложено с ѿуно елана)*
Ево одмах. Јеси видео. Умало да погинем...
- ТИХО: *(Прими ренде у руку, окрене се и бесно ѧа баѿи на ѿезѧу)*
Је с' ти некада видео кесер у животу, слепче један?
- ТОМО: Можда сам и видео, откуд знам.
(Осврће се око себе)
Овде га нема.
- ТИХО: А како знаш да га нема?
- ТОМО: Претпостављам...
- ТИХО: Дај онда чекић. Јел знаш шта је чекић?
- ТОМО: *(Узима чекић и ѿружа ѧа, заѿим додаје ексере)*
Ево ти, само пази да не испустиш. Ово може да убије некога, колико је тешко.
- ТИХО: *(Прихваѿа чекић)*
Кога да убије?
- ТОМО: Па неког... Неког неопрезног пролазника... неко залутало дете. Зависи, коме падне на главу ако се испусти. Може сваког да убије.
- ТИХО: *(Закуцава ексере у сѿојеве ѿѿѿорне косе ѧреде)*
Ко, бре, да залута у радионици?... Море, ако ти сиђем доле, одма' ће да ти падне на главу; јел знаш! Случајни пролазник?!
- ТОМО: Ја сам то само онако... у примерима, да се опрез не успава...
- ТИХО: Ако те ошајдарим има одма' да те успавам.
(Замахне чекићем у ѿравцу Томове ѧлаве, али се заусѿави)
Нећеш ме ти овде замајавати. Држи ову греду одоле, да не испадне! Ти ћеш да ме држиш на опрезу...?
(Томо сѿиане исѿод ѿајанѿе и ѿридржава је одоле, ѿодиѧао обе руке изнад ѧлаве, али не може да дохваѿи. Прикуѿи и наслаже неколико окрајака од дасака, заѿим се исѿење на њих и ѿако ѿридржава ѧреду док Тихо одѧоре укуцава. Томо је несѿабилан и ѿри сваком удару чекића клаѿи се, с муком одржава равнѿежу, ѿруди се да се не сруши са све ѧредом коју је високо изнад себе издиѧао обема рукама)
Е сад је потшпрајцовано како треба.

- ТОМО: *(Излази испод конструкције, ударима длана четка одело)*
Ух, што сам се уморио. Да седнемо мало и предахнемо?
- ТИХО: *(Силази са шезге и проверава чврстину сјојева. Дрмуса целу конструкцију, али она стабилно одолева)*
Треба још да се поткајла у основи...
(Узима два љоснаџа дрвена клина и забија их у основу сјуџа, у жлеб њеџовоџ постоља)
Гледај да не оде у шрег.
- ТОМО: *(Приђе џик уз сјуџ и џледа у њеџа)*
Гледам, гледам.
- ТИХО: *(Клечи у бази сјуџа, одџурује џа од себе)*
Не можеш ту ништа да видиш, одмакни се,... тамо стани, тамо... код стола...
- ТОМО: *(Удаљава се идући унаџраџ, саџлеће се о сандук и само иџо не уџадне код џокојника. Повраџивџи равнџежу исправља се и осџаје да сџоји између сџола и џокојника у сандуку)*
Ево, ево! Гледам!
- ТИХО: *(Закуцава друџи клин)*
Како стоји, да се није укекечило?
- ТОМО: Није, није! Стоји поуздано! Пропело се к'о громобран!
- ТИХО: *(Завршио је џосао. Одлаже алаџи и седа за сџо)*
Добро је да си наишао. Не знам како бих завршио да ми ниси придржао греду. Мучим се с овим од како је Казимир умро. Немам никог да придржи ни на трен.
- ТОМО: *(Седа за сџо)*
Па како иде? Умире ли народ? Има ли посла?
- ТИХО: Слабо, богами,... слабо...
- ТОМО: Па неће бити баш да је сасвим слабо. Разговарао сам са Маринковићевим сином кад смо долазили. И он ми каже да му тата доста лоше изгледа... Не диже се из кревета... па рачунам, при крају је а они ће код нас да наруче сандук, где би другде, и ето... нешто ће да се заради.
- ТИХО: Маринковић се не диже из кревета већ дван'ес' година, откако је пао са скеле.
- ТОМО: Јесте, али Светозар раније није говорио да му тата лоше изгледа, а сад ми је рекао: „Он заиста лоше изгледа.“ И ја му верујем. Видиш да се и код вас нешто дешава.

- ТИХО: Падне понекад неко са скеле и поломи се. А ми онда дван'ес' година чекамо кад ће да умре да продамо родбини сандук. Море што си ти једна протува, гори си и од Казимира! Кад ти лепо кажем, нема посла, ништа се не дешава, и престани да ме нервираш.
- ТОМО: *(Помирљиво)*
Нека, даће бог... Шта се одмах љутиш? Добро, де... умреће неко већ...
- ТИХО: Ко?
- ТОМО: Неко... откуд знам ко? Неко безвезе...
- ТИХО: Само да не морам за децу да правим сандуке. То највише мрзим.
- ТОМО: То мора да је најтужније.
- ТИХО: Аха! Има посла да се изломиш, а немаш шта да наплатиш.
- ТОМО: *(Носталгично)*
Ех, некада, у срећна времена, кад су људи умирали к'о муве, сваки дан је било посла преко главе. Сећам се како је чика Грујић говорио тати: „Казимире, нама и две Фрушке горе да посечемо, не би било доста, како је кренуло!“ Ех, ал сам ја имао лепо детињство... то су била времена, а види сад?
- ТИХО: Сеци уши, крпи дупе. Сад само клемпави могу да преживе. Човек једино да пусти неку чуму. Иначе, не може поштено да се заради.
- ТОМО: И код нас у граду исто беспарица... Још и горе. Какво год да смислим решење, свако се завршава на робији.
- ТИХО: И ово ће тамо да заврши. Наручили из затвора. Кажу да ће суд да изрекне смртну казну оном несрећном Првославу, и да вешање не сме да касни. Не знам како би га обесили да ти ниси наишао да помогнеш.
- ТОМО: Чика Првослава, оног из Станоградње? А што њега?
- ТИХО: Кажу укр'о 7 метара зграде.
- ТОМО: Како укр'о 7 метара зграде?
- ТИХО: Зграда од осам спратова мора да буде висока најмање 20 метара. А он је скратио, право спратове по метар и 50, 60. Станови дошли високи једва метар и 20, 30. Не мож' нико да се исправи у њима. Станари тужили предузеће и тако се сазнало. Само, касно се сетили да туже, кад су већ сви постали грбави.

- ТОМО: Ал' се досетио... Свака му част.
- ТИХО: Још да га нису у'ватили... где би му био крај.
- ТОМО: Нека су... Шта би ми сад радили да га нису у'ватили. Ипак су најбољи послови који се раде за полицију. Нема ту шта.
- ТИХО: Благословене биле све њихове потребе.
- ТОМО: А је л' плаћају у готовини?
- ТИХО: Не знам. Казимир погодио посао, а паре нико није видео. Што ти је битанга. Узме паре и умре. А мени остави сав посао да завршим и предам ујутро. Где си био, шта си радио – нигде ништа. Гологуз ко и пре.
- ТОМО: Ништа не опамети човека к'о робија и празни џепови.
- ТИХО: Мене је овај бедни живот с Казимиром дебело опаметио, али шта сад да радим с том памети?
- ТОМО: Можда да механизам још мало дорадиш, па да тражимо разлику у цени?
- ТИХО: Мислиш да ће пристати?
- ТОМО: Наравно, држава се никад не ценка. Не може она да чека. Треба то дорадити, али тако да се допадне власти. Умеће и она мало љубави да покаже. Па кад порастемо у послушности, кад јој одамо неко признање и власт све то чује и види, знаће и да пригрли.
- ТИХО: *(Загледан у вешало)*
Мислиш да га метнемо у неки дизајн?
- ТОМО: Овде са стране...
(Показује руком њо ивици сџуја)
- ТИХО: Ако мислиш да ударимо неку естетику... Може ту са стране... Опичимо хоблерицом, извучемо ивицу... и биће к'о...
- ТОМО: Не, не, то не би било довољно. Требало би успоставити неку тајанственост...
- ТИХО: Ништа те не разумем.
- ТОМО: *(Обилази око вешала и љовори њошћуно одсујно, сав њредан имџликацијама)*
Ја сам човек који није као сви. Не узимам само градиво из живота, већ и из литературе и из филмске уметности. Припомажем се знањима из књига и из разговора са ученим људима. Мене је прилично тешко пратити.

- ДРАГО: *(Не обазире се на Тиха који је, искобелавиши се испод Веле, осјихао на улазу и бори се са њом да зашвори врати, као и ње)*
Закључавате се усред дана?!
- ВЕЛА: *(Избавила се из џаби, у руци већ има отворену флашу из које је прилично отишла. Охолоџ држања, као онај који саслушава кривца ухваћеног на делу, њек пошито се Тихо удаљи од ње)*
И кера спремили да обесе, ево, везали га за ногу да не побегне. 'Оће све живо да повешају у вароши. Обесиће цео свет ако их не зауставимо!
- ТИХО: *(Закочава њреџер као и ње, Драџу)*
Закључавамо, господине инспекторе. Лопови су ефикаснији поподне.
- ДРАГО: *(Свима, значајно)*
У окриљу ноћи човекови непријатељи смишљају планове о наношењу материјалне и моралне штете. Зато човек ноћу треба увек да закључава кућу, док преко дана то није неопходно.
- МАЊУШКО: *(Као да чииа из неког службеног приручника)*
Ноћ је увек сумњива будући да је повезана са развратницима, лоповима и убицама.
- ДРАГО: Па шта велиш Мањушко, биће ово једно лепо вешање?
- МАЊУШКО: Биће господине нижи инспекторе, биће. Само да не наиђе неко време, да нас не изненади.
- ДРАГО: Шта кажу Мањушко?
- МАЊУШКО: Не јављају кишу, господине нижи инспекторе, али времену никад није веровати.
- ВЕЛА: *(Намениша се испред Драџа)*
Велики су то злотвори инспекторе...
- ДРАГО: *(Исправља је)*
Нижи инспектор.
- ВЕЛА: ... вее-лики! Подмукли су к'о јазавци. Знам ја њих. То се од малих ногу учи да лаже, да краде, да веша... да иде на гласање. Они су у стању сад, између себе, да се побију око тога ко је гладнији. Кол'ко су само пута 'апшени до сада. То је одрасло у присуству власти. Гарантујем да су овог Томислава и сад пустили из затвора... само на са'рану... па да се врати...

ДРАГО: Немој тако Вело. Добри су они. Свет би пропао да није тако добрих мајстора.

ВЕЛА: А што су 'тели да ме обесе? Што су Казимира обесили...?

ДРАГО: Ово не изгледа лоше, Мањушко?

ТИХО: *(Мањушку)*

Погледај само какав је то материјал. Све пуно дрво. Буковина и нешто мало јасена. Зато се тако бели. Иначе, све ручна израда. Дуговечно попут доброг покућства.

(Повлачи га добронамерно, љажљиво, уназад)

Погледај га мало издалека. Свако ко га види, заљуби се већ на први поглед. Човек просто пожели да га обесе.

ДРАГО: Како ти се чини Мањушко?

МАЊУШКО: *(Уместо одговора он узмакне ђред Тиховим загрљајем и поврати се ђод вешало. Сиане испод омче, ђодигне високо руке изнад главе, ђроине се на ђрсије, и ђошићо је све ћо недовољно ђар ђућа ђоскочи све док не усје да се рукама закачи хваћајући омчу. Затим савије ноге у коленима и заљуба се, као деће, радосно на имђровизованој ђуљашци. Ђуља се ћако, једно време избацујући се ногама све снажније како би ђојачао залетћ)*

Ваља, господине нижи инспекторе, добро је.

(Пресћане да се ђуља ћако шћо једносћавно оћћу-сћћи шакама омчу а инерција га нећланирано одбаци гоћћово у Казимиров сандук. Он некако несћрећно ђосрне и, ићак, усће да се заусћави, хваћајући се рукама за ивицу казимировоћ сандука. Половином шћела ћресавијен, забије се главећ право у лежећећ Казимира. Брзо се исћрави, ђоћрави своју униформу и ћрећвара се као да се није доћодило нишћа значајно)

Солидарно направљено... издржаће.

Томо из своје седеће скрушене ожалосћеносћћ крај одра, сва ова дешавања ђосмаћира са нескривеном знаћшжељом, дећћално да му не ђромакне ни најсићнија ђојединосћ. Изненада се замеје Мањушковим, искрено, снажно, зацени се али кад му се ђоћлед сусрећне с Мањушковим, ћри нећеговом избављању из Казимировоћ сандука, Томо се у шћрену уозбильи, обори главећ, без речи, ћрећушћајући се својој извежбано скрушеној ожалосћеносћћ.

- ДРАГО: *(Тиху)*
Мајсторе, свака част.
- ТИХО: *(амоуверено)*
Нисмо мерили, ал' двестапедес' кила живе ваге мож' да носи к'о од шале.
- ДРАГО: Врло добро, врло добро! Него, чули смо да је Казимир умро, па смо се мало забринули за посао. Не би било згодно да се с овим закасни. Али ово што видим, ово је добро. Врло добро мајсторе.
- ТИХО: А од кога сте чули?
- ДРАГО: Све се чује... К'о да не знаш.
- ТИХО: Знам, господине инспекторе, знам... Надали смо вам се и раније. Било би готово још јуче...
- ТОМО: *(Кад чује разлоџ њосеије, окуражено, у ходу њрема њолицацима)*
А ја помислио да нисте дошли због пореза, господине инспекторе?
- ДРАГО: *(Одмерава Тома)*
Раније смо обилазили фирме и друге пореске обвезнике и проверавали је ли и уплаћен порез. Али је општина то сада изменила. Сад те само опомену једном уколико касниш, па ако не вреди дође сутрадан Мањушко и пребије те. Пребије ко животињу.
- ТОМО: Некад није било тако.
- МАЊУШКО: Није.
- ДРАГО: То су одскоро увели. Изађе много јефтиније за општину.
- ТОМО: То су се добро досетили.
- ДРАГО: Добра власт мора да буде штедљива. Домаћински да се влада.
(Не скидајући њоџлед с Тома, њомало њреијећи, Мањушку који је Тому иза леђа)
Је л' тако Мањушко?
- МАЊУШКО: Тако је, господине нижи инспекторе.
- ТОМО: *(На Мањушков џлас иза леђа, шџиреце се и брже – боље удаљи се од њих двојице. Одлазећи заобиђе Казимиров сандук и ожалошићено заузме скрушену њозу седајући на њросед крај њокојниковоџ узглавља.*

*Знајући да је онај имџровизовани ноџар нестџабилан он седа оџрезно џридржавајући руком наслаџане да-иичице да не исџадне која. При џом с џонизним одобравањем џонавља)
То је баш домаћински...*

ДРАГО: *(Тиху)*
Нисмо могли јуче. Били смо на увиђају.

ТИХО: Нешто озбиљно?

МАЊУШКО: Ма, јок...

ДРАГО: Симићу изгорела кућа.

ТИХО: А зато је онолико димило преко пијаце... Знао сам ја да нема ништа велико за такав дим отуда, једино ако се није некоме запалила кућа. И Симићу, велите изгорела кућа?

МАЊУШКО: Био је то велики пожар. Мој ћале каже да не памти такав пожар у васцелом свом легалном животу.

ВЕЛА: *(Из фоџеље, удобно оџушџена и заузетџа накре-џањем џивске флаше)*
Ни ја не памтим такав пожар.

Своје коментџаре било да се џичу џожара или чеџа друџоџ Вела, до краја чина, износи самоуверено, зналачки одмерено и без џрунке двоумљења.

ТИХО: Да није к'о страдао?

ДРАГО: Није.

ТОМО: Штета.

ВЕЛА: Нико није страдао. А све изгорело и кућа, и амбар и пилана и стовариште и све.

МАЊУШКО: Расплатмело се па букти све до неба; а на небу Месец пун, само чучи и светли... Жут ко сомун кад га извадиш из пећнице...

ВЕЛА: Па нек светли, и треба да светли... Месец светли јер су њега тамо горе и мет'ли... Да светли.

ДРАГО: Срећом су изашли на време.

ТИХО: Ватрогасци?

МАЊУШКО: Симићи.

- ВЕЛА: Ватрогасци нису могли да се пробију до поноћи. После није имало више шта да се гаси.
- ТИХО: Да није ко подметнуо пожар?
- МАЊУШКО: Није.
- ДРАГО: Несрећни случај. Нико није крив.
- МАЊУШКО: Неисправне инсталације, а свуда ламперија, кров од јеловине... Само је вушнуло. Чудо кол'ко људи не воде рачуна.
- ВЕЛА: Плануло к'о шибица.
- ДРАГО: *(Тиху)*
Ви нисте били тамо?
- ТИХО: Да гасимо?
- ВЕЛА: Читав град се окупио.
- МАЊУШКО: Био је то страشان пожар. Људи се окупили пошто је могло бесплатно да се гледа.
- ВЕЛА: *(Тиху)*
Куд да гасиш, таман се лепо разгорело. Људи понели лежаљке, баштенске столице. Припремили све... и пиће и месо...
- МАЊУШКО: *(Вели, саучеснички)*
Само роштиљ је доста каснио...
- ВЕЛА: Морало да се сачека док изгори, да се направи жар. Било жара до колена... јато волова да испечеш.
- МАЊУШКО: А што се добар ђумур у'ватио кад су ватрогасци, пред зору, стовариште попрскали водом. Мора да је изгорела нека јапија од трешње и букве. Ја сам кући однео добра два цака. Ћале ми се обрадовао ко да сам донео не знам шта...
- ДРАГО: *(Тиху)*
Ко би помислио да ће Казимир умрети тако изненада?
- ВЕЛА: Кад су га изненада обесили... Штета, тако леп пожар да пропусти.
- ТИХО: Ни ми се нисмо надали, али, ето,... судбина.
- МАЊУШКО: *(Сумњичаво)*
Свеједно, ипак је изненада.

- ТИХО: Нико до данас није избегао смрт.
- ВЕЛА: Како да избегне кад вешате. Мајку вам разбојничку...
(Драџу)
Кажем ти инспекторе, да их нисам у'ватила они би...
- ТИХО: (Вели)
А да одеш ти негде да се лепо напијеш?
- ВЕЛА: Већ сам пијана.
- ТИХО: Знам, али да одеш мало на неко друго место. Да се напијеш негде другде. Испочетка...
- ВЕЛА: Не марим.
(Усијане и оде према враиима)
- ДРАГО: (Тиху)
Па како тако одједном?
- ТИХО: Веселник, само се престадио. Ваља у сну. Да попијете нешто господине Драго. Ваља се, за покој душе?
- МАЊУШКО: Не пијемо на дужности.
- ДРАГО: С обзиром на околности, могли бисмо по једно пиће.
Шта велиш Мањушко, при крају нам је смена?
- МАЊУШКО: Могли бисмо с обзиром на околности, господине нижи инспекторе!
- ВЕЛА: (Према враиима, али само до џајби с ивом да иразну флашу замени иуном коју у иовраику оивара. Иза леђа Тиху одобрава)
Ваља се за покој душе, ваља... ! Што да не ваља...!
- Тихо налива ракију у мале чашице на иацни. Сва ипројица усијају, одасиу мало ракије на иод, ирекрсије се, усију осийаиак. Вела седа кад они усијају, са закашињем се ирекрсии заваљена у фошељи. Преко рамена иљусне мало иива на иод и оийије. Течноси заклокоће у њеном ѓрлу.*
- ДРАГО: Је л' долазио лекар?
- ТИХО: Није хтео да дође. Звали смо га, а он вели да нам верује и да нема потребе да долази.
- МАЊУШКО: Што јес', јес'... бар, ви знате како изгледа мртвак.
- ДРАГО: А поп?

ТИХО: Није хтео ни да чује да дође. Само је рекао: „Фала Богу!“ и да смо сви ми Антихристи и да бисмо и Христу продали распело за сто динара, само да можемо. Додуше парохијал никад нисмо плаћали, не кажем, али опет што је много, много је. Материјал и руке и све за сто динара... не знам баш где ће да нађе такву цену

МАЊУШКО: Ето, умро је, а ми нисмо.

ТИХО: Умро је и лежи као што увек леже они који су умрли.

ДРАГО: Лежи мртвачки. Само још није укочен, нити му је нос полагао на горњу усну.

МАЊУШКО: Уопште не личи на уловљену деверику.

ВЕЛА: Јесмо ли и ми за њега мртви као што је он за нас?

МАЊУШКО: Не знам.

ТИХО: Ја сам му јутрос певао мало, кол'ко сам знао: Вечнаја памјат, Вечнаја памјат..., даље не знам речи...

ВЕЛА: Штета, да си знао више, можда, би га и оживео.

МАЊУШКО: *(Згледа Казимира)*
Не изгледа к'о мртвак и у лицу уопште није блед.

ВЕЛА: Досад би треб'о да побледи. Треба да буде ко тегла са прошлогодишњим дунстом...

ДРАГО: *(Тому који сва дешавања мојри иза ивице сандука као иза војничког зрудобрана)*
Моје сучешће, господине Томиславе.

ТОМО: *(У знак одговора само уздахне)*
Ех, тата, тата, јадни мој тата...

Зачује се куцање на вратиша.

МАЊУШКО: *(Тиху)*
Неко куца.

ДРАГО: *(Тиху)*
Погледај и питај ко је.

ТИХО: *(Послушно усџаје, одлази до вратиша, заусџавља се испред њих)*
Неки је добар човек. Тако куцају добри људи.

Ошвара вратиша и улази Мали, судски курир.

V ПОЈАВА

Пређашњи, Мали, Вејрослав.

- МАЛИ: *(Задихан, очигледно је њрчао)*
Из суда су замолили да не испоручујете вешало до даљњег.
- ТИХО: *(Затичено)*
Готово је... скроз...
- МАЛИ: Немају где да га држе па су замолили да остане код вас док се Првославу не изрекне пресуда.
- ДРАГО: Има да виси к'о шунка.
- МАЛИ: Неће, господине нижи инспекторе.
- ДРАГО: Пази да ти не кажем... ваљда ја знам. Ја га 'апсио, саслушавао...
- МАЛИ: Адвокат је уложио жалбу и суђење је одложено за почетак јуна. Тада ће и пресуда бити изречена, господине нижи инспекторе.
- ДРАГО: Који, бре, јун! Јес' ти нормалан? Је л' ти знаш да сам ја тад на одмору...?
- ТИХО: *(Показује на вешало)*
Шта да радимо с овим још два и по месеца?
- ВЕЛА: *(Из удобности фойеље)*
Да вешате по улици. Мало да вежбате.
- МАЛИ: Не знам, господине нижи инспекторе, тако је речено у суду. Ево овде све имате написано.
(Пружа Тиху коверат и скуиа с њим своју књиџу њошње у коју се Тихо њошњише. Мали затим изађе)
- ТИХО: *(Чиња њисмо)*
Због немогућности просторног смештаја... приморани да замолимо... да средство извршења пресуде привремено остане код Вас до даљњег... благовремено обавестити о преносу истог... и тако даље... председник суда својеручно... итакодаље... датум двадесет четвртог марта... 1999. г.
- МАЊУШКО: Ја би' прво повеш'о све те адвокате!
- ДРАГО: Мени сад просто дође да полудим, службено, овде пред свима вама.

- МАЊУШКО: И ја ћу, ако дозволите, с Вама да полудим, господине нижи инспекторе, солидарно, у знак протеста.
- ДРАГО: На шта се све ово изокрену, верни мој Мањушко?
- МАЊУШКО: Више ни човека не мо'ш љуцки да обесиш...
- ДРАГО: После 'оће владавину права. Веле тако треба да буде...
- ВЕЛА: Треба... стално на телевизору причају о томе... Само ја не гледам политику... нисам луда.
- ДРАГО: У реду, слажем се, нек' им буде владавина права, али који ће им мој онда адвокати. За шта им они служе да ми је знати?
- МАЊУШКО: Сигурно их држе зато што су Црногорци. Они су сви повезани к'о црева. Кад су школовани. Повезани су, иначе, и кад нису школовани.
- ДРАГО: Знам ја такве. Одузми им моћ и новац и видећеш шта ће од њих остати.
- МАЊУШКО: А како то да им одузмемо?
- ВЕЛА: Они се сви роде школовани. Зато се и зову правници јер су увек у праву.
- ДРАГО: Знају само да покваре посао. И човеку и држави.
- МАЊУШКО: И још им се за то плаћа. Стопут више него нама.
- ДРАГО: После улице пуне разбојника, сецикеса, превараната,
(Значајно се окреће њрема Тому, он њоџне ѓлаву да избеџне њоџлед)
нарочито превараната, али и сводника и иних на-
злонаводника...
- ВЕЛА: И убица, и обешењака, и...
- ДРАГО: ... и ето ти твоја владавина права. Пође дете неко, на пример, у школу. На улици га сачекају неки зли људи и ножем га, или неким сличним шиљатим предметом избуше к'о сир. Ако је с мамом, нарочито избуше маму. За четр'ес посто јаче је избуше. Живот ће овде за трен да се претвори у низбрдицу...
- МАЊУШКО: ... и нећемо никад знати кад ће ко да се сасуља.
- ВЕЛА: Ја сам увек говорила да деца не треба да иду у школу. Шта ће тамо...? Кад порасту, пожене се, постану војно способни, нек онда иду у школу.

- ДРАГО: Правда би требала с времена на време да се пусти с ланца. Ова теоретска држава је неподношљива.
- МАЊУШКО: А деци треба забранити да иду у школу.
- ГЛАС
СПОЉА: *(Измешан с раздраганим лавезом ња)*
Газде, ало, газде, 'де сте!
- ТИХО: *(Кренуо да ошвори враиа)*
Ајде, ајде!
(Ошвара их и обавештава њрисуиине)
Ветрослав! Носи нешто.
- ГЛАС
СПОЉА: 'Оће л' кера?
- ВЕЛА: *(Продере се домаћински из фоиеле)*
Неће, неће!... Само понекад хоће.
(Након ишшо Вејрослав уће на њозорницу)
Ајте само! Изволте у објектима.
- ВЕТРОСЛАВ: *(У једној руци носи мањерку са неколико њорција јела наслаганих једна њреко друже. У другој руци најлон кеса са исеченим комадима хлеба)*
Где да ставим ово за чика Казимира?
- ТИХО: Шта је то?
- КАЗИМИР: *(На глас Вејрослава, њодиже се у сандуку и, ишако, њолуседећи несшрљиво рукама маше наводећи га на себе)*
Овамо, овамо Ветрославе, соколе поднебесни! Смело само перјаницо облакова, пеливану присмока и питуљица, овамо, храбро момче, овамо!
- ТИХО: *(Защреиашћено)*
Казимире!?
- ТОМО: *(Исшо)*
Тата!?
- ВЕТРОСЛАВ: *(Професионално, њословично)*
Изволите чика Казимире, док је још топло. Све сами специјалитети домаће кухиње. Прсте да полижеш „Код дебелог гргеча“!
(Док ово говори он оде до сшола, узме штацну и однесе је шје сшави Казимиру на крило. Кесу са хлебом сшусици у сандук, щред Казимира, али шшако да му буде на дохваиу руке. Зашиим њоложи своју ма-

њерку с ѿорцијама, на ѿод, уз сандук, одвоји ѿрву шеришцу, скине ѿклоѿац с ње, ѿеаѿрално је зањише и заносно омирише ѿред ѿрисуѿнима)

Благо-кисела говеђа чорбица, срче се и куса против урока и зазубица. Изволите чика Казимире, и мртав би је јео.

(Сѿусѿи шериу на ѿацну и исѿовремено из унуѿра-ишег ѿеја свог сакоа вади есцајг умоѿан у салвеѿу који ѿложи на ѿацну, ѿред шеришце. Ветрослав се, иначе, уоѿише не обазире ни на сандук, ниѿи на оѿишѿу ѿоѿребну аѿмосферу коју заѿиче. Понаша се ѿсловно, свечано, као да се налази ѿред важним госѿима у ѿрѿезарији свог ресѿорана. Након иѿо ѿслужи Казимира удаљи се, ѿриђе до сѿола, сѿа ракију у чашицу и накрене. При ѿом, конобарски блазим, оѿменим наклоном, ѿсловично ѿздрави Велу која седи за сѿолом)

Поштовање госпођо.

ВЕЛА: Седи Ветрославе. Седи да попијемо по једну к'о људи. Ваља се за душу.

ВЕТРОСЛАВ: (Седа и сѿа себи ракију)
Ваља се, ваља. А је л' то неко умро?

ВЕЛА: Казимир. Обесили га његови.

ВЕТРОСЛАВ: А, нису. Чика Казимир је жив. Ено га, срче чорбицу.

ВЕЛА: Срче кад га нису довољно обесили. Он се тако исто био притајио и за време рата и умро. И све време је тако мртав чекао да рат прође. После је оживео и наставио да води фирму. Чекај само док руча, има опет да настави да мртвује.

ТОМО: (Након заѿеченосѿи која је ѿроѿекла у ѿслужи-вању Казимира, рашири руке да га загрли, баци се на њега)

Тата, жив си, татице мој!

КАЗИМИР: (Грубо одгурне његов загрљај)

М'рш тамо стоко једна.

(За себе)

Умало да ми проспе чорбу.

(Тому)

Куд си навро говедо једно неслано... је л' ви'ш да једем.

- ТОМО: *(Повуче се)*
Само кад си ти мени жив, родитељу мој!
- КАЗИМИР: *(Срче чорбу, жваће, неразговетино преко залогаја)*
Шта сте то пропели, ког врага, тако високо. Зато вам траљаво и иде. Кад је под нераван. Један стручни помоћник би вам добро дошао.
- ТОМО: Тата ја помажем.
- КАЗИМИР: Зато и изгледа тако килаво. К'о да ће веш на њему да се суши... Ех, децо, децо... терету мој... Дабогда вам добро било.
- ТОМО: Само кад си ти нама оживео, татице мој... Богу хвала. Нека си ти и гладан, само кад ниси умро...
- КАЗИМИР: Ех децо моја, а ко ће мене да гледа кад ви помрете?
- ТИХО: Дабогда обојица поцркали.
- ТОМО: *(Поново проба да загрли Казимира, овај љућ оћрезније)*
Тата, могу ли да ти приђем, татице мој?
- КАЗИМИР: *(Незаинћересовано)*
Зашто?
- ТОМО: Због људске топлине и родитељског загрљаја.
- КАЗИМИР: Чекај док једем. У, бре, што си ти једна вашка од човека!
- МАЊУШКО: *(Посмаћра све ово љажљиво, али се уоћшиће не узбуђује)*
Познавајући Казимира, ово се могло очекивати.
- ДРАГО: Је л' видиш Мањушко, како човек може да се начини да је мртав.
- МАЊУШКО: Е, ал' не може да се начини да је жив.
- ДРАГО: Њима би било боље да овде отворе неки ресторан, кад толико воле да једу.
- ВЕЛА: *(Већрославу)*
Што ти је наука. Измисле да испразне човеку желуца, ал' никако да се сете како да му га напуне.
- ВЕТРОСЛАВ: Нек дођу само „Код дебелог гречча“ па да виде како се пуни стомак. Кухиња ради сваки дан, и недељом, до 22 часа. Послужујемо разне врсте предјела: хладна предјела, топла предјела, hors-d'oeuvres, српске

специјалитете, сендвиче са саламом и сардином, с маслом и шунком, с туњевиним, са ајваром, мешане, енглеске сендвиче, американске сендвиче, разне врсте пица. Од јела имамо топла јела, хладна јела, готова јела, јела домаће кухиње, српске специјалитете, стране специјалитете – француску кухињу, талијанску кухињу, руску кухињу. Супе, чорбе, вариња, меса кувана, меса печена, месо са роштиља, са ражња, испод сача, рибу морску и речну, дивљач, салате, разне врсте сирева, теста, торте и колаче, сладоледе и компоте, све врсте пића и коктеле по жељи, топле напитке, кафу, чај, освежавајуће напитке, сезонско воће. Сва храна увек је свежа, здрава, хигијенски исправна. Може бити снажна, масна или лака, посна, дијетална, биљна, сува или воћна, према жељи. Код нас гости могу, по сопственом избору, да презалобају, мезете, ужинају, ручају кусају, чалабрцају, вечерају, ждери, гумају, сркају, крају, бокају и све по ценама популарним и прихватљивим, толико, да им све изгледа, кад се наједу и плате, да им је све било гратис, бадава, забадава, бамбадава, тако рећи – мукте. Уопштено говорећи код нас има свега, за сваки укус и сваки џеп.

- МАЊУШКО: *(Пажљиво ђрећи Вејрослава све климајући ѓлавом у знак ђојврде, као да ѓа ђреслишава и ђри ђом ђази да овај неђиђо не ђоѓређи или ђројустђи)*
Има, има, само ја рибу никад не једем. Рибе су препуне фосфора. Треба ноћу сви да ме виде, да сијам к'о часовник.
- ДРАГО: Исправно. У обављању својих дужности власт је често присиљена да буде притајена.
- МАЊУШКО: Ја најбоље волим да се притајим и кришом да гледам. Да могу читав живот бих некога глед'о. Било кога, свеједно.
- ДРАГО: То је претварање неопходности у врлину, верни мој Мањушко.
- ТИХО: *(Казимиру)*
Каква је сад ово зајеванција?
- ТОМО: *(Зађиђиђнички)*
Није зајеванција. Видиш да тата једе.

- КАЗИМИР: *(Преко залогаја, њрска храну док њрича)*
Ја сам се с Љубишом Гргечом договорио да се одсад храним код њих и још смо се споразумели да ми овамо доносе ручак. То мало изађе скупље, али зато сваки дан послужују свежа и топла јела.
- ВЕТРОСЛАВ: *(С њрофесионалном њажњом мојри на Казимира, кад је овај њри самом крају чорбе, усњаје, узима њразну шерѡу исњред њежа и замени је дружом, ѡуном)*
Главна јело, чика Казимире, - телећи рибич, млади грашак са рестованом мрквом. А после тога: десерт.
- ТИХО: Ти уопште ниси код себе! Ко ће то све да плаћа?
- ВЕТРОСЛАВ: *(Тиху, у ѡролазу)*
Плаћено унапред за шест месеци.
- ТИХО: *(Хвања се за главу, бесно)*
Шест месеци...! Шест месеци...! Ајаој... јој!... јој!
- ТОМО: Можда си малчице пренаглио тата? Можда још није касно да се откаже тај уговор?
- КАЗИМИР: *(Покаже му ѡресавијену руку у лакѡу)*
Ево вам га на! Мало сте се прерачунали господо. Још Казимир није готов. Моја последња жеља је да будем бесмртан.
- ТОМО: Како?
- КАЗИМИР: Има да се угурам у историју па да не могу да склопе корице.
- ТОМО: И шта ми онда да радимо, тата?
- КАЗИМИР: Да угасите ову свећу. Привлачи мртве к'о говно муве.
- Томо оде крај узглавља, угаси свећу и враћа се на ѡросед. То учини ѡромо видно разочаран и незадовољан.*
- КАЗИМИР: *(Промешкољи се задовољно у свом сандуку, заусњави се да ѡредахне на ѡрен, а зањим насњави да ѡрња залогаје хране у усња)*
И сандук је весео после доброг ручка.
(Тиху)
Нећу више да ми ти спремаш јело.
- ТОМО: Зашто нећеш, тата? Тихо баш добро кува.

КАЗИМИР: Кува чорбу и туткало у истом суду. Смрди к'о повраћка. А ономад смо јели гулаш који је био са фирнајзом. Он то све ради намерно. 'Оће да ме отрује и приграби радионицу. Да нисам био онолико глдан извршио бих самоубиство.

ВЕЛА: Какве добре зубе имаш Казимире. Јесу ти то нови?

КАЗИМИР: Нису, само их не употребљавам стално.

ВЕЛА: Имаш неке да изаберем. Ове што сад носим нису добре. Мале су ми, жуљају. А оне што си ми пролетос дао су ми најбоље ампасовале. Ал' сам их изгубила.

КАЗИМИР: *(Тиху, Тому)*
Данас се брзо живи. Људи толико брзо троше да ништа не стигне да им остане. Зато сам ја све паре што сам од суда добио уплатио Љубиши Гргечу. Рачунам, бар, неко да има вајде од тог посла. Човек траба да има и мрсне дане за своје врлине.

ТИХО: *(Хваћа се за главу, бесни)*
О, лудо мрсна, лудаче луди...!

ВЕТРОСЛАВ: *(Као и претходно, усјане кад Казимир заврши глатно јело, замени шерџицу на његовој шацни са новим судом у којем је десерт)*
Сита госта мука угостити, једино га можеш засладити. Штанглице у желе крему, како сте изволели чика Казимире.

Остали и даље с неверицом немо поспирају Казимира како се слади посласицом, како срче и цокће свој желе. Ветрослав, као и претходно, усјане, покупи своје судове, послаже их по реду у мањерку и полако се припрема да оде. Проверава да није иша заборавио. Казимир после јела, седећи у свом сандуку обема рукама загрли самога себе.

ДРАГО: Шта му је сад?

ТОМО: Тата увек себе загрли кад се добро наједе. Иначе је нервозан к'о неиспаван хрчак.

ТИХО: *(На средини собе, гледа Казимира испод ока)*
Е, смрти, смрти... јебо ти ја матер...!

Затамњење.

II ЧИН

Први дани јуна.

Сцена као и у првом чину. Уместо вешала сценом доминира славо-волук (као на слици).

Са што̄ комеморативно̄ сџоменика у облику монументално̄ џор-шала са средине архиволта̄ виси омча.

I ПОЈАВА

Казимир, Тихо, Томо

Уз сџуј славолука, од сџране сџоларске шезге, наслоњене мер-девине. Тихо, леђима окренуј џублици, зорњом џоловином шела наднешен над механизам који је смешиен у аркади. Он нешио џошравља и џо свему судећи џокушава џолузом да џокрене неки зујчаник који резулише намошаване омче. Повремено удара чекићем, а заштим најшеже заглављену џолузу чији слободни крај вири из аркаде, косо према џублици.

Казимир, испод њега, с вањске сџране, џошеже дуљачку ручку (џолузу) која је својим доњим делом учвршћена изнад базе сџуја, а зорњим, слободним делом, лучно се, до неких 45 сџејени, обара у правцу џода. Она лако излази и враћа се у своје лежишће, у жлеб на сџаблу сџуја. Ти џокреши су обавезно праћени металним звуком џовлачења ланаца који сџружу преко зујчаника. Очиљедно је нешио неисправно у вези с њом и Казимир је брзо, неушеино џошеже, више џуша, најред-назад. Нешио довикује Тиху шшо се не чује разговетно. Заљлушују за Тихово лушање чекићем, као и испрекидано метално џоскакивање зујчаника које је веома жласно при сваком џошезању ручке. Нарочито је бучно заљлушујуће зујање кружне шесшере за којом Томо џослује.

Он држи у рукама њарче даске које њажљиво клизи њо мейалној њлочи њраво на зуйце њесџере. Пиљевина исџада и веџар њесџере је разноси њо њоду. Неџриџаџан звук сџруџања дрвета њомешан са звоњавом њесџере и зујањем елекџромойџора заџлушујуће исџуњавају чџџаву сџену. Уџоџџуњују изџлед удруженосџи, уџурбане солидарносџи, оџиџу аймосферу џреданосџи заједничком џослу.

Казимир неџџо довикује и Тому, али он џо уџиџџе не реџисџује услед оџиџџе буке. Тек кад џреџили даску, он уџаси машину и џесџера се уџиџа заусџављајући се.

КАЗИМИР: (Тому)

Не ваља ти то парче! Треба нешто дебље, да одигне осовину, да не чеше зидове. Ви'ш да шобоња!

ТИХО: (Одџоре)

Не чеше ваљак. Зупчаник је спао и не вата како треба. Заглавио се, не могу да га избијем. Дај ту дашчицу да подметнемо под лежиште... да се одигне ваљак и ослаби притисак.

Томо узима онај окрајак који је џресџруџао и џење се мердевинама све док се не нађе иза џресавијеноџ Тиха.

ТИХО: Држи ову полугу. Вуци је на доле. Не испуштај да не спадне ваљак.

(Узима дашчицу из Томове руке)

Дај то дрво да потурим под лежиште.

Томо узима џолуџу џрема уџусџвима, ухваџи се за њу обема рукама и осџане џако да виси одвојивџи се од мердевина. Ноџама млаџару у ваздуху. За џо време Тихо се исџење на сам лук, оџкорачи џа иза волуџе и заџури се у њену унуџрашњосџи чџџавом џоловином џела.

ТИХО: Натегни, јаче... јаче, вуци!

Томо се само јоџ више заџуља и замлаџара ноџама.

КАЗИМИР: (Поџеџне ручку)

Чеше ваљак... зато и запиње! Осећам! Ништа то не ваља. Механика смрти мора стрпљиво и прецизно да се подеси, а ви сте килави.

(Поџеџне ручку џар џуџа наџред – назад и зачује се исџрекидано, али џравилно мейално џоскакивање ланаца џо зуйцима зуйчаника. Оно је изненадно и конџинуирано и у џрену цимне и извуче омчу до самоџ врха)

Ви'ш да шобоња.

Ово повлачење је покренуло ко зна шта у славолуку. Зачује се пресак и некакво прекршање ланаца, зучаника, ваљака... Тихо се као ојечен пргне изнад механизма, и некако, на једвисте јаде, усјева да се одржи у свом седећем положају. Томо виси и очигледно уљашен изненадним догађајем замлашара ногама још јаче, не би ли се докопао сигурности мердевина.

ТИХО: (Љуштио)
Остави ту ручку. Оћеш да ми руке откине, лудаче један. Беж' одатле! Мичи се даље! Тамо, тамо код сандука стани да могу да те гледам! Да ниси прилазио више!
(За себе)
Лудак, умало да ми самеље руку!
(Тому)
Не пуштај ту полугу! Само држи!

ТОМО: Држим, држим!
Казимир послушно као кривац коме су ојросили брзо ућекне према свом сандуку. Седне у њега, заправо ускочи као у санке и на све даље мошри њажљиво као војник иза брудобрана.

ТИХО: (Поново се пресавије, загнури главу у механизам. Тому)
Још мало... само да подметнем. Држи, држи... вуци!
(Исправи се, седи на луку)
Добро је, сад можеш да сићеш. Полако отпуштај полугу, само полако.

ТОМО: (Ногама се хвата за пречке мердевина и сиушти се)
Полако, полако отпуштам... Пустило!

ТИХО: (Чекићем удара у унутрашности славолука, зашм вади метални зучаник величине шањира)
Ево га. Спао.

Ојкорачи волућу, дохвати мердевине ногама и сиће носећи у руци зучаник.

ТОМО: Шта му је?

ТИХО: (Показује)
Спао са лежаја. Искрвила се осовина. Зато није ни ватало.

ТОМО: (Казмиру)
Спао с лежаја... тата. Мамицу му његову!
(Тиху)
Треба да ставиш челичну осовину. Да носи ваљак...

- КАЗИМИР: Има тамо иза замрзивача, умотане у крпу, две, три.
- ТИХО: *(Одлази и завлачи се у ћросћор између зида и замрзивача. Чучне и несћане у ћом међућросћору)*
Где све не завлачиш ове ствари...? Е, ако си ти нормалан...?
(Вади и слаже на ћоклоћац замрзивача различитће предметће: неку сћару шерћицу, кесер, један сћари ћраићави шешир, једну сасвим нову, лаковану, али исћо ћако ћраићаву мушку цийелу, неколико флаша, ћровидну најлон кесу ћрећуну вешићачких вилица и слушних аћарайћа и краћке челичне осовине умотане у масну крћу)
После тражим алат по недељу дана. Тражим к'о луда по радионици... Откуд он овде?
(Издићао кесер и кесу с вилицама)
Кол'ко си само зуба наскућљао? Шта ће ти то толико?
- КАЗИМИР: Дај те зубе овамо. Све с' то прода на пијаци.
- ТОМО: Како сам држ'о! Јеси вид'о тата! Шта кажеш, како сам држ'о?! А?!
- КАЗИМИР: *(Издиже се из сандука и ћледа у ћредметће које Тихо вади и слаже на замрзивач)*
Дед' овамо, тај шешир. Дај да видим. Донеси овамо.
- ТИХО: *(Поће ћрема славолуку. У руци носи крћу са завијеним осовинама и кесу са вилицама, друћом руком оћпреса ћраићину са шешира ударајући ћиме ћо најћколеници. Прошавиши ћоред сандука баци ћа Казимиру заједно с кесом)*
Ево ти.
(Одмоћава осовине и ћолеже их на ћеззћу. Исћробава их редом. Узима одћоварајућу и чекићем је набија у зуйчаник. Кад ју је учврстћио ћоказује Тому)
Пећи се да вратимо зупчаник.
- Тихо и Томо се ћоново ћењу на славолук. Све исћо као и ћрошли ћуи.*
- КАЗИМИР: *(Заћледа шешир)*
Види Радомиров шешир... хи, хи,хи... Спао му а ми нисмо приметили... хи, хи, хи... Јесте Радомиров... хи, хи, хи... ћегов је, познајем га.
- ТИХО: *(Заћњурен у механизам, одћоре)*
Којег Радомира?

- КАЗИМИР: Рајића.
- ТОМО: Хи, хи, хи... откуд овде? Мора да му је спао... хи, хи, хи...
- КАЗИМИР: Па спао му, сигурно му спао кад га није чувао... изгубио главу, па што не би и шешир, охohoхо... хи, хи...
(Стави шешир на главу али он му је превелики и падне му до носа)
- ТИХО: *(Казимиру)*
Отпусти ручку да спадне омча. Да одмеримо дужину.
- КАЗИМИР: *(Поскочи из сандука и за њрен ока се нађе крај славолука, у ходу зајне за ивицу фойеље, сипаје се пошито му шешир пада преко очију. Обама рукама придржава обод)*
Ево, ево, одма'.
(Пошегне ручку и испољ моментића омча испадне чишавом својом шежином из аркаде, њреснувши о под, али и даље остаје да виси. Онај испали крај канайа са омчом, на поду начини склупчану гужву, чишаво замршено њлешиво)
Лепо испада, само дужина није добра, много се извукло, много брата.
- ТИХО: Мани сад дужину: После ћемо да намотамо кол'ко треба. Не дирај ништа док не учврстим зупчаник.
(Тому који се љуља као и њрошли њуш)ћ
Држи добро. Вуци и не попуштај!
- ТОМО: Држим, држим добро. Тата шта кажеш, како држим? Шта кажеш, тата!?
- КАЗИМИР: *(Врља ноћом њо оној гужви од канайа)*
Стварно се много извукло.
- ТОМО: *(Млањара ноћама у зраку)*
Како држим, тата!
- КАЗИМИР: *(Заљедан у канай)*
Претерано...
- ТИХО: Готово је, сад полако попуштај да налегне ваљак... само полако, постепено, немој да брзаш.
(Томо се ноћама дохвати мердевина и њолако се ѡребази на њих, ошњусити ѡри ѡмом ѡполузу на којој је висио. Зачује се једно „клај“, очиљедно је нешио у

механизму налегло како треба. Истио̄ момен̄та, кад је о̄иш̄устӣи, по̄луга̄ као хиш̄нуӣа, снажно излеӣи и преко славолука уз пресак заврши негде у дну собе, према улазним вратӣма)

Пази...! Замало да ме удари у главу. Како то отпушташ, слепче један. 'Оћеш да ме оћоравиш! Е, с ким ја радим, с ким се ја патим, убио ме бог ако знам.

Обојица силазе низ мердевине један за дружим. Тихо џунђа. Доле, на поду Казимир нервозно повлачи ручку најпред назад, али ништа се не дешава осим карактеристичног металног звука који праши свако повлачење ручке.

КАЗИМИР: Сад не вата никако.

ТИХО: Дај да пробам.

Тихо праће Казимиру који се, правећи му место, помакне и сстане испод аркаде. Он угази у џужву склучано̄г канай̄а на поду. Тихо поажљиво, лагано врати ручку у њено лежиште а затим је наглим прзајем силовиш̄о повуче према себи. Са изненадним прзајем полуге канай̄ се истио̄ прена извије, зашегне и силовиш̄ом брзином увуче и нестане у праӯу аркаде. Намо̄та се на ваљак у прену, као прозорска ролеина кад се пошегне. Омо̄тана око чланка на ноzi, омча се зашегне, извије Казимира и повуче га за собом све док му с̄попало не додирне унӯраш̄њи свод аркаде. Он виси тако окренутӣ наглавачке, рукама и оном слободном ногом млаш̄ара, кој̄ца се, ош̄ма, исује и зайомаже да га с̄усӣе.

КАЗИМИР: Спуштај ово, спуштај доле, мајку вам бандитску...!

ТОМО: *(Сасвим с̄он̄иано и неконт̄ролисано прасне у смех, али се брзо уозбиљи. Сстане испод њега с раширеним рукама)*

Тата, тата, не бој се, татице мој... не бој се... држи се чврсто!

(Поскакује да га дохвати али не успева. Једино га пољесне по глави и по сваки пош̄ кад поскочи усје да га ошамари по челу, шмену или пош̄љуку)

КАЗИМИР: Спуштај ово... оца вам мангупског... спуштај ме! Спуштали вас лопатом, дабогда. Поцркали дабогда! Проклетиње, проклете...!

ТОМО: Како псује?

ТИХО: Како вуче?

ТОМО: Не бој се тата, не брини!
(У свежа њар корака оштрчи у дно собе, дохватаи једну њразну гажбу, врати се, њодмејне је исјод висећеџ Казимира, њојене се на њу и њоскочи с ње ње некако дохватаи Казимира. Обама рукама ухватаи му се за главу, за чело и њошљак (не за врати), и осјану да висе њако обојца, њошњо се гажба њри скоку измакла и одлејела у сјрану. Сад се обојца којрцају и ошмају. Томо, држећи се Казимиру за главу, млаиши ногама а Казимир гџа њљеска њо рукама како би ослободии главу. Понекад њромашии ња ошамари самоџ себе)

Држим те тата, не бој се, нећеш пасти, не бој се!

КАЗИМИР: Ма, пуштај, спуштај ме стоко крволочна...!

ТИХО: *(За њо време цима њолуџу најред-назад, али она се њомера у њразно, без икаквих њромена)*
 Прескаче, гџубре једно, не 'вата, неће да у'вати животиња неподмазана...!

КАЗИМИР: *(Не њресџаје да њљеска Тома њо рукама)*
 Пуштај ме зликовче један, пуштај ми главу магарчино преиспољна, скидај се...!

ТОМО: Не бој се татице мој, ту сам, држим те, добро те држим, нећеш пасти, не бој се!

ТИХО: Ево га, 'вата, у'ватило, кренуло је!

Коначно некако осјособи ручку и канај њочне лагано да сџушџа Казимира и Тома. Тек кад ногама додирне њод Томо ошјусџи Казимирову главу, а зашџим гџа њридржава да се лејо сџусџи и не њовреди главу и врати. Он се, зашџраво, само лагано сџушџа с њим одржавајући гџа у усјравном њоложају. Тек кад удари главом о њод и њресне леђима ње се ошружи чшјавом дужином, он гџа осјави. Хшјро гџа ошшрчи њако лежећеџ и чучне крај ноџу да му скине омчу са чланка. Казимир се рукама држи за главу, а ногама насџоји да шушне Тома.

КАЗИМИР: Скотови погани...! Умало да ме убију у рођењој кући...! Умало да ме убију! Битанге једне подмукле! Само мало сте се зајебали господо.
(Одвлачи се њрема свом сандуку. Окрене се, њокаже им њресавџену руку у лакшју)
 Још Казимирово није прошло. Има да вас потаманим к'о пацове и сродне глогавце.

- ТОМО: *(Гледа у славолук)*
Што има добру контру!
- ТИХО: *(Казимиру)*
Шта с' ту пренемажеш и скавичеш по радионици! К'о да је било нешто озбиљно? Мо'ш мислити... Мало те цимнуло, па шта. Није намерно.
- КАЗИМИР: Све вас треба побити. К'о звери. Ма какви побити, све ћу вас најурити из куће.
- ТОМО: Е, сад... најбоље... још и да се истерујемо кад смо завршили посао.
(Тиху)
Како добро вуче... шта кажеш, а!? Из места.
- ТИХО: Која контра. Још само да се наштима корак. Да не извлачи до краја и не потеже одједном.
- ТОМО: Нова осовина, одма' се види да ради како треба. Тата јес' вид'о шта ради нова осовина?!
- КАЗИМИР: *(Пење се у сандук, једном руком се држи за љаву, другом поодујице леђа, ѓунђа)*
Најурићу ја вас. Продаћу вас, ма какви продати, поклонићу вас у робље... Запослити вас треба да враћате угаљ у рудник.
- ТИХО: Механизам мора да ради сад и увек.
- КАЗИМИР: *(Из сандука, рука пребачена преко чела, сипење)*
Еј, Казимире, црни Казимире... шта си доживео, несрећниче несрећни...! Шта си доживео јадниче јадни...! Пакчад раниш да те уједају у рођеној кући!
- ТОМО: Предосећам да се налазимо на корак од неког јуначког подвига.
- ТИХО: Каквог?
- ТОМО: Још не знам. Морам да се сетим.
- КАЗИМИР: Има ли ико игде ово да може да види. Срце би му препукло од туге како дижу руку на свог родитеља... на свог хранитеља...
(Очекује реакцију, али она изостаје)
Да сам само два'ес година млађи прекратио бих себи муке.
- ТОМО: *(Тиху)*
Стани мало у средину, де да видим како изгледа.
(Намешта га између ситијова)

ТИХО: Шта да видиш?

ТОМО: *(Измакне се)*
Тако, мало више према средини...
(Казимиру)
Тата како ти се допада?
(Показује руком на Тиха)
К'о нека капија жеља.

Уместо одговора Казимир проћесивно окрене леђа, колико је то могуће у њолуседећем њоложају.

ТОМО: Немој да се љутиш, тата.

КАЗИМИР: Не љутим се. Заборављам вас. После ћу да вас истерам из куће.

ТОМО: И ко ће онда да те гледа, тата?

КАЗИМИР: Довешћу неког непознатог. Неког ко ништа не зна о мени.

ТИХО: 'Оћеш, кад би свет био луд и беспослен па само тебе да гледа.

КАЗИМИР: Причаћу му доживљаје моје биографије. Мој примамљиво саблажњив животопис, а он ће као сваки посебно привлачан слушалац да брине о мени појртвовано.

ТОМО: А ми, тата?

КАЗИМИР: Вас нећу никад више да видим. Згадили сте ми се за читав живот.

ТОМО: Зашто си на крај срца, тата?

КАЗИМИР: Дође ми да све ово продам, да купим коња и одјашем у неку легенду, или бар у историју. Да вас никада више не видим у животу.

ТОМО: *(Добронамерно, њруди се да га одобровољи)*
Коњ је масивна, снажна и опасна животиња, тата. Ти никада ниси јахао коња, а време није херојско.

КАЗИМИР: Нек није.

ТИХО: *(Простодушно, вез ѡрунке ироније)*
Боље да узјашеш неко свињче, да ти се ноге суљају по земљи док јашеш.

ТОМО: *(Зашићивнички, увређено)*
И где ће тата тако да стигне?

- ТИХО: Не знам, али је безбедније. Може боље ногама да балансира кад заокреће.
- ТОМО: Тата ће сам одлучити шта ће да јаше. Немој ти да паметујеш. Тата најбоље зна. Је л' тако тата?
- КАЗИМИР: Одлучио сам да се у животу бавим само оним што волим. И ничим другим.
- ТИХО: Шта је то?
- КАЗИМИР: *(Посвећено, њрепшећи)*
 Можда ћу да научим руски па да одем у Москву да се запослим као Стаљин. А ако ме још једном наљутите има одма' да научим немачки, а онда ћете видети како се то завршава. Још нисам сигуран шта више волим. Морам да размислим.
- ТИХО: *(Пумпа ручку на стубу. Свако враћање ручке њрема стубу намопшава канап увлачећи га у аркаду)*
 Размисли, али брзо, па да завршимо с овом штранком. Измеримо дужину, вишак намотамо на ваљак... средимо корак... Ајде да се то брзо уради. Брзо, брзо...
- КАЗИМИР: Ха, брзо... Брзо само живот прође. И новац..., ако је мали. А кад би ви знали колико ја тога мислим...? Данима мислим и само мислим...
(За себе)
 Ех, кад би ми неко све то одштампао као роман...?
- ТОМО: Тата шта толико мислиш?
- КАЗИМИР: Тако... свашта нешто... не бисте ви то разумели.
- ТОМО: Откуд знаш?
- КАЗИМИР: Просто знам. Нико не зна одакле мисли долазе. Оне се само тако јаве и нестану. Лутају као муве лети по асталу. Падну на мушему, лутају мало, лутају и одлете. После нико не зна куд нестану.
- ТИХО: *(Предано намопшава омчу њодизањем ручке)*
 Дајте људи да завршавамо...
- КАЗИМИР: Видиш да не разумете... ви ништа не разумете и мени би било боље да вас отерам. Најурим говна и гледам посла.

- ТИХО: Зато што си зао.
- КАЗИМИР: Али родбина то не зна:
- ТИХО: Можда се прочуло.
- КАЗИМИР: Не верујем да је због тога.
- ТИХО: Јесте, јесте... прочуло се, сигурно...
- КАЗИМИР: Код нас закржљавају личности. Закржљавају. И видим ја. Нама се указује историјско време, а карактери нам закржљали.
(Тому)
Ја сам увек бринуо шта ће од тебе постати, сине мој.
Зато што си рођен без душе.
- ТОМО: Како сам рођен?
- КАЗИМИР: Без душе.
- ТОМО: Како то?
- КАЗИМИР: Тако. Ови нови што се рађају, они се сви рађају без душе. До сад' је на земљи умрло око 3,5 милијарди људи, а данас живи 6 милијарди. Па ти рачунај! Живи много више но што има слободних душа. Све душе су већ заузете. Зато ови новорођени проживе читав свој век без душе. Такви сте и вас двојица. Зато ни ово сокоћало не умете да завршите к'о свет.
- ТОМО: Шта му фали? Ради к'о сат и успут улива страхопоштовање. Одавде кад га гледам чини ми се к'о да је цео свет мртав или се спрема да умре.
- КАЗИМИР: Ништа ви не умете љуцки да завршите. Кад ништа ви не разумете... Вешало је добра старинска установа. Није ти то некакво тамо „банг“ пиштољем. Оно растеже смрт и омогућава да се она у детаљима покаже великом мноштву људи.
- ТОМО: Да није смртне казне, правда би одавно сатрулила. Кроз наш изум се потврђују закони.
- КАЗИМИР: Стрељање није сигурно. Погодиш га у срце, лекари му замене срце. Имају вештачко. Али кад га обесиш за главу, не могу да му замене главу.
- ТОМО: Што је сигурно, сигурно је.

- ТИХО: И чисто.
- ТОМО: Кривце не треба убијати у крви. Овај наш механизам убија најдругачије до сада. Без проливања крви. Та-корећи дијетално.
- ТИХО: Ни је не волим кад крв липти. Некако ми је сувише... онако... лепљиво.
- ТОМО: А и нехигијенско је. Скупљају се муве. Не мо'ш ничим да их отераш.
- КАЗИМИР: Ма, не долази у обзир крв. Треба, зар, још двојицу да запослим само да перу машину? Ко ће све то да плаћа? Јесте ли ви нормални?
- ТИХО: Ово је добар механизам.
- ТОМО: Није ово само механизам смрти. Ово је нешто много горе.
- ТИХО: И кад пустимо ово у погон...
- ТОМО: ... историја ће да се отргне с ланца. Историја смрти има да се дели на смрт до Трандафиловића и смрт после Трандафиловића. Видећеш. Само док проради.
- ТИХО: А да испробамо са господином Рајићем?
- ТОМО: Како си се добро сетио. Вади га да пробамо... Тата, дај кључ од замрзивача.
- ТИХО: Да окачимо Рајића... Само да пробамо... Вратићемо кључ.
- КАЗИМИР: Немам кључ, изгубио сам га, ко зна кад. А и шта ће вам. Само одигните поклопац са супротне стране, отпозади, ионако нема шарке. Скинуо сам их.
- ТИХО: Како скинуо?
- КАЗИМИР: 'Ошарафио. Да могу да отварам поклопац. 'Де би' 'ладио пиво читав живот? Чуво месо?
- ТИХО: А господин Рајић?
- КАЗИМИР: Има места, са стране, мож' да се наслаже пола гајбе. А може и полутка да стане. Нешто између ногу а остатак уза зид ако је паковано по килу.

- ТОМО: *(Иза замрзивача одиже њоклоџац, оџрезно, лаџано. Кад џа мало одиџне и завири унуџира неочекивано џа, уџлашено залуџи и џриџиисне рукама одџоре као да сџречава да се џоклоџац сам од себе не одиџне и оџвори)*
Ух! 'Леб ти се огадио...!
- ТИХО: Шта је било?
- ТОМО: К'о да ми се све што знам, читав живот, заледио у једном погледу.
(Оџрезно џодиже џоклоџац, али џа брзо исџусџи, уз џресак џа залуџи)
К'о сладолед! Хи, хи, хи!
- КАЗИМИР: А какав ће да буде залеђен човек... измотавате се ту ко да сте видели духа!?
- ТИХО: Отварај већ једном да га окачимо и испробамо механизам.
(Приђе, одиже џоклоџац и уз Томову џомоћ вади џосџодина Раџића, чуџа џа из леда)
Вагај за ноге, под колена подухвати, обуџми с обе руке! Ај' сад на три. Један, два, искрећи док одижеш. Искрени га на кант. Ај' сад; је'н, два...
(Само шџио је одиџао џосџодина Раџића, држећи џа исџод џазуха Тихо џа исџусџи оџресајући руке сџиане да их џрља, џура џод џазухе, међу ноге, не би ли их уџрејао)
'Ладно, 'ладно... јој, јој што је 'ладан... Прсти отпадају кол'ко жари!
- ТОМО: Бар, не смрди... хи, хи, хи!
- КАЗИМИР: *(За себе)*
Духови варалице могу човеку да заклоне вид и да учине да му се од једне ствари привиђа нека друга. А анђели могу сами себи да створе тело. Од ваздуха којег нагомилају, згусну и очврсну...
- ТИХО: *(Казимиру)*
Мани сад анђеле и духове и дођи да помогнеш!
- КАЗИМИР: Што се духова тиче, они са своје стране, могу да се појаве или згушњавајући ваздух као анђели или ако позајме душе умрлих. Душе се онда шуњају око места где су умрле. Тако мртви могу да буду живи, на посебан начин, и са њима ваља рачунати и договарати се и ако је могуће одржавати добросуседске односе.

ТОМО: (Тиху)
Искренуо сам га, сад би мор’о да изађе.

ТИХО: (Навлачи рукаве преко шака и подухваћа ѓоспoдина Рајића)
Је’н, два, три, дижи, дижи, тако, држи га, добро је, ај’ сад овамо, на патос, спусти га на патос.

Коначно изваде ѓоспoдина Рајића који је у полузгрченом облику, сиушијају ѓа на под испред замрзивача.

ТИХО: Уопште није тежак. Само је ’ладан.

ТИХО: Много је ’ладан.

Након шћо мало угреје руке Тихо ѓа узима испод пазуха а Томо за ноге. Понесу ѓа према вешалу. Ушћом и Казимир усћиаје из своѓ ковчеѓа да им ћомoгње. Глава му до носа ућала у Рајићев шешир. Он одлази испод аркаде, узима oмчу и ћрићрема је за ѓоспoдина Рајића. Намакну му је испод пазуха и oсћаве ѓа да седи на ћоду у намоћјајима oћруженоѓ конойа. Тихо сћане са сћране и ћоћећне ћолуѓу. Мећално сћрућање ћраћи уједначено увлачење конойца у славоук. Он се најзад заћећне и ћочне да одиже ѓоспoдина Рајића са ћода који, ускоро, oсћане да виси oкачен испод пазуха, али са ћодсавијеним ногама. Казимир бојажљиво ћриће и са неком дащичићом у руци скромно ѓа ћокрене одћурнувши ѓа. Тело се блаѓо заљуља најред назад.

ТОМО: Хи... хи... хи...!
(Неким oкрајком лећве снажно одћурне ѓоспoдина Рајића и oсћави ѓа да се ћако ѓуља)
Хи... хи... хи...!

ТИХО: Ја истински верујем у овај механизам.

КАЗИМИР: Страшан је човек који истински верује.

Исћоѓ моменћа зачује се лућа на враћима и Велин Глас: Оћиварајће, шћа сће се закључали с ћим мрћваком!

Казимир oдах најусћи све и ћобећне у свој ковчеѓ. Ускочи у ѓеѓа. Томо и Тихо се узмувају око ћолуѓе. Некако је обојца ћокрену. Сћусће oбешеноѓ и хћиро ѓа исћећљају из oмче ће брзо ћонесу и враће најраѓ, у замрзивач. Само ѓа убаце и ћресну ћоклојац ће заклоје. Све ћо ураде у ћрену и Томо седне одћоре, наскочи на ћоклојац, и oсћане ћако, ћривидно докон и незаинћересовано ģреје руке ћод пазухом. Тихо oћвара враћа и улази Вела носећи на вешалици oдело.

 II ПОЈАВА

Пређашњи, Вела.

- ВЕЛА: *(Тому)*
 Остало од покојног Радомира.
(Издиге одело које је донела)
 Није ношено. Имо' га свега по' године. После стајало
 у орману, и тако... Твој број. Само мало да се излуф-
 тира нафталин и скоро к'о ново.
- ТОМО: Шта ће ми одело?
- ВЕЛА: За са'рану Казимиру... Не мо'ш такав да идеш на
 гробље.
- ТОМО: Какву сахрану жено божија? Казимир је жив, ено га
 тамо ништа му не фали.
- КАЗИМИР: Ето како духови варалице учине да човек види по-
 грешно.
- ВЕЛА: *(Казимиру)*
 Зар ти ниси мртав?
- КАЗИМИР: Био сам, али сам дошао.
- ВЕЛА: Зашто си дошао?
- КАЗИМИР: Тамо није било онако како сам очекивао. Нећу више
 да идем све док тамо не буде онако како треба да
 буде. Сем тога сам огладнео и било ми зима.
- ВЕЛА: Да ниси случајно видео мог Радомира?
- КАЗИМИР: Јесам, баш недавно.
- Томо љрасне у смех. Зацени се.*
- ВЕЛА: Шта каже, како му је тамо?
- КАЗИМИР: Ништа не каже. Смрзо се скроз.
- ТОМО: К'о нека удаљена планета, хи, хи, хи... окована ледом.
 Хи..., хи..., хи...!
- ВЕЛА: Сутра идем на гробље. Упалићу свећу... Нека га
 светлост мало огреје.
- КАЗИМИР: Ништа к'о смрт не живи.
- ТОМО: Аха! Човек само тако, одједном, сам од себе, о'лади
 се, легне на земљу и постане ствар. И то је све.

- ВЕЛА: Тако је било и са мојим покојним Радомиром. Само он није легао на земљу. Утопио се.
- ТОМО: Нема то везе. Лег'о на земљу, лег'о на воду на исто ти исплива.
- ВЕЛА: А како је кад се човек утапа? Је л' остане читав?
- КАЗИМИР: Не знам.
- ТОМО: Ја сам чуо да се ништа не чује.
- ВЕЛА: *(Угледа славолук)*
Шта сте ово начинили, ако бога знате? Каква вам је ово справа?
- КАЗИМИР: Немилосрдно добра.
- ВЕЛА: А шта ће вам?
(Обилази око славолука, загледа га. Очију не прећознаје намену)
- ТОМО: За опште добро.
- ВЕЛА: *(Окачи вешалицу са оделом на омчу)*
Згодно је да качите стара одела да се луфтирају на промаји и сунцу.
- КАЗИМИР: Згодно је свашта да се окачи.
- ВЕЛА: Што не спустите још неки канап да се качи више одеће одједном? Или неки попречно да ударите да мож' постељина да се суши.
- ТОМО: Једино још ми бринемо за опште добро.
- ВЕЛА: Уф... мо'ш мислити!
- ТИХО: Ми сад радимо само за државу.
- ВЕЛА: Благо њој. Ако се с вама не овајди не знам с ким ће.
- ТОМО: Држава ће нас увек заштитити, ако треба и од истине.
- ВЕЛА: Боље нек вам плати ово сокоћало.
- ТОМО: Платиће.
- ВЕЛА: Је л' остало још оног пива?
- ТИХО: Није.
- ТОМО: Јесте.
(Исправља се)
Није, није!

- КАЗИМИР: Заслуга је као зејитин. Увек исплива на врх. Све нешто мислим...
- ТОМО: Шта мислиш, тата?
- КАЗИМИР: Вело, заслужујеш гајбу пива, ма какву гајбу, две... ма целу пивару заслужујеш...
- ВЕЛА: Знам.
- ТИХО: *(Изненађен)*
Шта му је?
- КАЗИМИР: Пиво за Велу! Одма' да сте донели.
- ТИХО: Је с' ти нормалан?
- КАЗИМИР: Одма' да с' донео. Немој да ти ја сад устајем...
- Тихо невољно оде и донесе Вели пиво. Она га оћвори и одмах накрене.*
- КАЗИМИР: Треба повећати продуктивност. Више омчи одједном да убацимо.
- ТОМО: То је добро! Одлично си се сетио! То је права ствар.
- ТИХО: Још једно три би могле да се метну, да буде кнап, а без гурања.
- ТОМО: То је добро. Добро је за групна погубљења. А згодно је и за породична вешања. Мама и тата са стране, деца у средини...
- КАЗИМИР: Ово је доба техничких достигнућа.
- ТИХО: Начиниће се све што треба да се начини.
- ВЕЛА: Што, бре, ово мало не оладите, ако бога знате!
(Показује флашу)
Све могу да разумем, ал' само ви ми нисте јасни. За који мој вас судбина држи, да ми је знати... Какви сте ви то људи! Ни пиво не умете да о'ладите к'о свет.
- КАЗИМИР: *(Замишљено)*
Бог се не занима за технологију и потцењује њене могућности.
- ТОМО: Могли бисмо да направимо и један у варијанти са даљинским управљачем. Да све буде на дугме. После вешамо из фотеље. К'о у Америци.

КАЗИМИР: А да уградимо точкове, па да нас бог види. Е, то би био пос'о. Монтирамо неке половне гусенице и пустимо га нек' се само креће. Оно оде до Београда, Панчева, Новог Пазара или где треба, тамо га сачекају, људи се сами повешају, родбина их поскида и оно нам се врати назад. Само. Зна пут. Има електронику.

ТИХО: Бог ме убио, ако сте ви нормални. Зна ли неко од вас кол'ко гусеничари троше нафте? Ви ни о чему не мислите.

ВЕЛА: У Америци убијају човека тако што га метну да седне на столицу па му онда пуне струју у дупе. Било на телевизору, ја гледала очију ми. Так'а им демократија, веле...

ТИХО: Америка! Ех, где је Америка, а где смо ми...

ТОМО: Да може Тесла да их види сигурно би се одушевио и рекао им: „Људи, ал' сте се досетили, свака вам част!“

ТИХО: А можда и не би, можда би само ћутао и чудило се?

Казимир се изненада зајлаче и почне да шмрца.

ТОМО: Тата, зашто плачеш?

КАЗИМИР: Погађа ме лепота овог механизма.

ТОМО: Потресно је леп, ал', ипак, немој, тата. Тешко ми падају твоје сузе.

КАЗИМИР: Кад си будала. Читав живот радим погрешан пос'о. Колико је лакше човека убити него ли сахранити. И ја то сазнам тек сад, под старе дане.

ТИХО: И кад убијеш, човека опет неко мора да сахрани.

КАЗИМИР: Оставиш га родбини и баш те брига.

ТИХО: А ако побијеш и родбину...?

КАЗИМИР: Е, будало једна...

Ошварају се враћа.

Улазе Мањушко и Драго.

III ПОЈАВА

Пређашињи, Мањушко, Драго, Мали.

МАЊУШКО: Чију родбину намеравате да побијете?

ТИХО: Ничију!

КАЗИМИР: Ничију!

ТОМО: Ми то само онако, распричали се... ништа озбиљно.

ТИХО: Да нам буде лакше.

МАЊУШКО: Да вам буде лакше?

КАЗИМИР: Ружна нам фамилија па се ми тако шалимо.

ДРАГО: Да знате ви колико ружни воле да живе, не бисте се с тим шалили.

МАЊУШКО: Није свака ствар шале ради, је л' тако господине нижи инспекторе?

ДРАГО: Тако је Мањо, десницо моја оперативна.
(Угледа славолук с окаченим оделом)
Шта вам је ово, кукала вам мајка?!

МАЊУШКО: Сокоћало неко... изгледа... моментално...

ДРАГО: Монументално, Мањо, стварно је монументално.

МАЊУШКО: Е, е, то. Јесте.

ТОМО: Поправили... да буде дуговечно. Стабилније је на два ослонца.

ДРАГО: Поправили?!

МАЊУШКО: Да буде стабилније?

ДРАГО: Ви стварно нисте нормални.

ВЕЛА: Све ти је то мој до мојега, инспекторе.

МАЊУШКО: Које?

ВЕЛА: Добро, де, није све. Има нешто и твој до твојега, па разврстајте.

ТОМО: Пустили смо мало машти на вољу и, ето... отело се...

МАЊУШКО: Отело вам се?

ТИХО: Није много...

МАЊУШКО: И шта сад да ми радимо... Шта ћемо сад, господине нижи инспекторе?

- ДРАГО: Не знам. Очи ме боле колико је лепо. Гледај Мањушко како је лепо.
- МАЊУШКО: Ал су они ово украсили!
- ТОМО: Ми, дизајнирали мало будућност...
- ТИХО: Рендићем...
- МАЊУШКО: Рендићем?
- ТИХО: Фине радове... Нешто и глодалом, а већи део смо чукали длетом... и кесером.
- ДРАГО: Ја просто немам речи кол'ко је ово лепо.
- МАЊУШКО: Ни ја немам речи, господине нижи инспекторе. Солидарно немам речи.
- КАЗИМИР: К'о да позира за сећање.
- ТОМО: К'о да је изашло из неког догађаја којег се више нико не сећа...
- МАЊУШКО: Одакле је изашло?
- КАЗИМИР: За'уктава се за историју.
- ДРАГО: Свака вам част. Не знам колико сте поправили живот, али смрт сигурно јесте.
- МАЊУШКО: И то само тако... ево га где стоји овде. Моментално.
- ТОМО: Као пробуђен сан.
- КАЗИМИР: Цивилизацију, пробуди се да умреш.
- ДРАГО: Да нису облици мало онако... претрпани?
- ТИХО: Ма, јок.
- ТОМО: Сви ови спретни облици имају вредност симбола.
- МАЊУШКО: А како то ради?
- ТОМО: Згодно.
- ТИХО: Вуче на горе. Отмено и полако, без цимања. Шесто кила извуче к'о од шале. Наштимовано да не убрзава. Погодно је за појединачна извршења, али након што убацимо више омчи, биће згодно за породична као и за групна погубљења. Конструкција је стабилна, дрво квалитетно, механизам наштимован и подмазан. Спремно за употребу. Сервисирање обезбеђено. Гаранција сто година.
- ДРАГО: Е, свака вам част.

- ВЕЛА: А како ћете да наплаћујете?
- ТОМО: Унапред.
- КАЗИМИР: Ја би' по килажи.
- МАЊУШКО: По килажи?
- КАЗИМИР: До 60 кила једна цена, преко 60 кила дупло. За породична и групна погубљења дајемо попуст, а може и у ратама. У две месечне рате. На више рата нем' рачун да дајем.
- МАЊУШКО: Дебели се највише исплате...
- ТОМО: Ништа није пошто. Све се дешава овде пред нама.
- ДРАГО: Ја просто немам речи.
(*Сћави руку на уво*)
Јел чујеш Мањушко?
- МАЊУШКО: Шта је л' чујем?
- ДРАГО: Тешину. Ништа се не чује. Само мирише на смрт.
- ТИХО: То је фирнајз. Безбојни. Није се скроз осушио. Ја премазо двапут. Ваља, ако негде буде киснуло.
- КАЗИМИР: У нашој радионици је мир. Влада ћутање и ваздух се окамењује после сваке изговорене речи. Све може јасно да се чује. Овде се зна ред. Ово је озбиљна фирма.
- ДРАГО: Честитам Казимиру. Задивљен сам. Остаје само да вашу активност сада преселимо у законски оквир обавезног поступка. Али сад кад је посао овако добро урађен то ће се десити по инерцији.
- ТОМО: И да се наплати...
- ТИХО: Ја сам ових дана живео у највећем страху јер сам стално мислио да ће сваког часа Драго послати Мањушка да нам се освети за кашњење казном какву свет до сада још није видео. Е, сад ми је лакнуло.
- ДРАГО: Нема потребе за таквим мерама. Све је обављено на време.
- ТИХО: Сад могу да се окренем животу. Не могу да га запоставим због посла. Живот није само смрт.
- ТОМО: Разлика у цени да се наплати...
- ДРАГО: То се подразумева, а ја бих вас још и частио.

МАЊУШКО: И ја бих.

ТОМО: Хвала, не треба

ТИХО: Нема потребе.

Ошварају се враћа. Улази Мали.

МАЛИ: Писмо за фирму „Грујић и друг“.

Пружа Казмиру књигу поштом у коју се он поштомисује. Узима писмо и не ошвара га.

КАЗИМИР: Шта је ово?

МАЛИ: Обавештење из суда. Неће бити вешања.

ДРАГО: Како, молићу!

ТОМО,

ТИХО,

КАЗИМИР: Шта! Шта рече! Немогуће?!

ДРАГО: Је с' ти Мали при себи?! Је л' знаш ти шта причаш?!

МАЛИ: Неће, неће. Тако је суд одлучио. Првославу је изречена казна од 15 година робије. Јутрос га одвели на издржавање казне.

МАЊУШКО: Ви сте тамо сви полудели. Свега ми, ако нисте.

ТИХО: Шта да радимо сад с овим?

МАЛИ: Не знам. Можда да сачекате... ако буде још неко суђење?

МАЊУШКО: Које бре још неко суђење! Је л' ти знаш да је господин нижи инспектор прекинуо годишњи одмор. Дош'о човек с мора само због овога?

ТОМО: Ово је стварно невероватно. Непојмљиво...

КАЗИМИР: А за кога ја све ово радим! За чије добро се ја мучим и злопатим сво ово време! За чије боље сутра ја овде данима скапавам с овим дандарама и лезилебовићима што ни ексер не умеју ваљано да укуцају...!

ТОМО: Тата се потресао. Немој тако, тата... Сав се узрујао. Мали, је л' видиш шта си урадио?

МАЛИ: Шта сам урадио?

КАЗИМИР: Ма, ко каже да неће бити вешања. Малог! 'Ватај Малог!

СВИ: 'Ватај га! Дај га овамо! Мени, мени, дај га мени!

Сви се баце на Малога осим Веле. Она искористи љужву отирчи до враиџа, узме љиво из џајбе и враиџи се у своју фошељу. Значајно је искоси у љравцу славолука, да боље љосмаиџра доџађања. Удобно заваљена оиџија из флаше, задовољна.

Зайечен и збуњен Мали се не оиџима. Они џа одиџну са љода и однесу љод славолук. Тек кад му намакну омчу око враиџа, Мали љочне да се оиџима. Шуџира их ноџама и љокушава да оиџме руке које му Мањушко черсио држи заврнуџе на леђима.

МАЛИ: Пустите ме! Шта радите! Пустите ме!

ДРАГО: Држи га! Држ' га! Не попуштај!

МАЊУШКО: Не попуштам, господине нижи инспекторе!

ТОМО: Гица се да те бог сачува... шини му један шамар.

Пљесне шамар.

ТИХО: Ал' је жилав! Мигољи к'о змија...

ДРАГО: *(Зайеџне омчу)*

Држ' га, држ' га да се не извуче. Мањо, пази да ти се не сасуља...!

МАЊУШКО: Пазим! Држим! Ништа не брините!

Поново љљесне шамар.

КАЗИМИР: *(Извуче се из љужве, сиџане љоред сиџуџа, ухваиџи ручку, љошеџне је, али ниџиџа се не доџоди. Цима је најред-назад не би ли се механизам љокренуо)*

Не `вата... Неће да у`вати, протува дрвена...

(Цима је најред-назад)

Мамицу ти твоју... неподмазану...!

Зайамњење.

У мраку, љреко сиџруђања ланаца, креиџања зуйчаника, оиџиџеџ крклџанца, љсовки, удараца, љљескања шамара зачује се нечији џлас: Кренуло је!

КРАЈ